București

Sfarmă-piatră

Director: Al. Gregorian Redacția și Administratia: Str. Domnita Anastasia, 16. — S. I Telefon 3.76.05

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

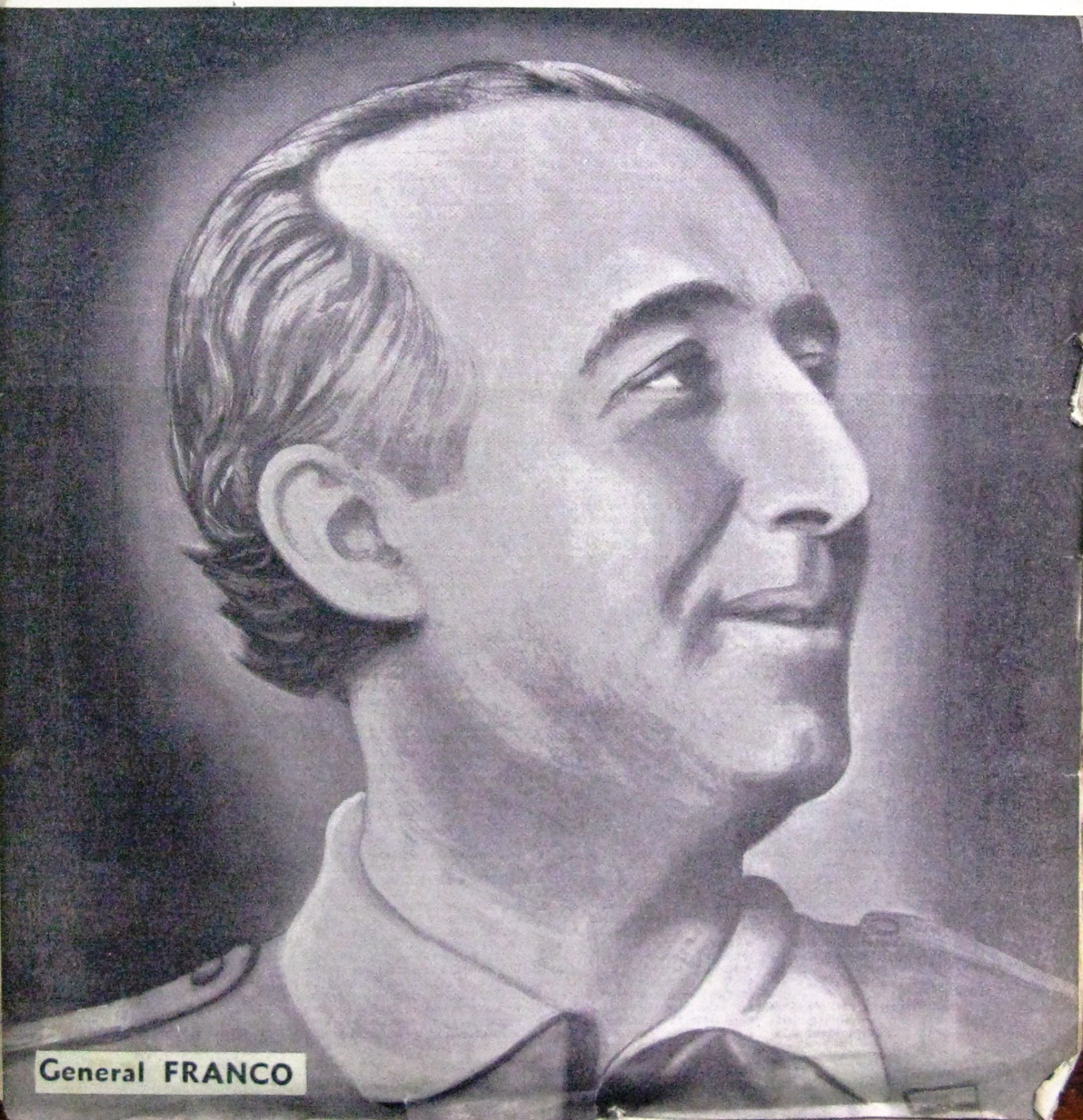

General FRANCO

Frăția ortodoxă română

Acum patru ani, din îndemnul marelui mitropolit Nicolae Bălan, lumea intelectuală a Ardealului s'a constituit într'o asociație cu numele de Frăția Ortodoxă Română. Scopul : aprofundarea principiilor creștine în viața individuală, în viața familiară, în cea socială și politică, precum și apărarea solidară a Bisericii împotriva oricăror primejdii ce s'ar ivi.

Această asociație, atât de frumos numită Frăție, venea la timp. Dar în tradiția ardeleană ea nu era de fapt o inovație. Colaborarea strânsă, în corpuri constituite, dintre intelectualii mireni și clerici e o caracteristică a vieții naționale de dincolo de munte, imprimată de celebrul Statut al lui Andrei Șaguna, adică de legea de organizare pe care a dat-o el bisericii ardelene și care s'a generalizat după războiu și după unire ca lege organică a ortodoxiei românești.

In Ardealul robit, această colaborare a poporului încadrat direct în organizația administrativă și culturală a bisericii avea o însemnătate covârșitoare. In realitate, Statutul șagunian era statul național-religios al românilor ortodocși de sub stăpânirea Ungariei. Generalizat în România întregită, acest tip de organizare a vieții religioase, pe care noi cei din țara liberă nu l-am înțeles bine din primul moment, poate avea o importanță și mai mare, date fiind împrejurările confuze ale epocei actuale.

Noul Stat al nostru nu se mai înfățișează cu o identitate de suflet și cu o omogenitate de sânge. Afară de imensa majoritate românească, ce l-a creat și îl susține, trăiesc aici împreună cu noi aproape cinci milioane de minoritari. Fiecare dintre ei ni se prezintă în față ca un bloc național bine organizat pe principiul unui sânge, care nu e al nostru și al unei credințe religioase care nu e a noastră. Cum ne înfățișăm noi în fața acestor blocuri minoritare ? Din punct de vedere al organizării, într'o situație absolut inferioară. O majoritate, oricât de covârșitoare ar fi, dacă nu e coordonată și subordonată unui scop limpede, nu însemnează nimic sau aproape nimic. Nu există forță colectivă decât organizată în vederea unui ideal. Iar noi suntem încă o massă amorfă, incapabilă de inițiativă de luptă și de rezistență. Creatori ai Statului național, noi n'am găsit ocrotire în acest Stat, fiindcă el s'a declarat democrat și nu cunoaște deosebirea de sânge și de credință. In Statul nostru democrat, majoritatea amorfă, care totuș l-a creat, a pierdut necontenit și pozițiile avantajoase pe care le avea, iar minoritățile organizate au câștigat necontenit terenul. Fiindcă Statul democrat nu lucrează din inițiativă proprie, ci numai din constrângere, sub presiune. Corpurile sociale organizate îl prescaă și îl constrâng. Corpurile amorfe, oricât de numeroase, sunt ca și inexistente pentru el dacă nu-l constrâng. Numărul e forță, proclamă Mussolini, dar cu condiția ca acest număr să fie organizat.

Statul nostru democrat n'a făcut nimic pentru organizarea majorității românești, dar a făcut totul pentru întărirea blocurilor minoritare. Astfel am ajuns astăzi în situația tragică și comică să luptăm noi, majoritatea românească, pentru România a Românilor !

Sub aspectul politicei militante, de revendicări, ne înfățișăm cu atât inferiori cu cât suntem sfâșiați într'o puzderie de partide.

Cu cât mai multe, cu atât mai slabi. Cu cât mai multă discordie și ură între noi, cu atât mai mare avantajul adversarului. Să adăugăm la aceasta faptul că orice partid sosit la guvern face pact în primul rând cu blocurile minoritare și orice pact se soldează cu o pagubă nouă în socoteala majorității amorfe.

Statul democrat deci și partidele activând în spiritul lui dezastruos neoferind nici o posibilitate de organizare a majorității românești, singura posibilitate de solidarizare a noastră rămânea terenul bisericii ortodoxe, pe care ni-l punea la îndemână Statutul șagunian generalizat în România Mare. Până astăzi însă am dovedit că nu pricepem absolut nimic din această formidabilă posibilitate de a ne simți cu toții, dincolo de partide, solidari prin sânge și prin credință. Intr'o Românie democrată, a tuturor și a nimănui, ce s'a arătat incapabilă să ne propună un ideal care să topească în flacăra lui energiile creatoare ale acestui neam, singur spiritul ortodox e în stare să dea majorității românești formula înfrățirii.

Nu încape nicio discuție că lucrul acesta e posibil și e salutar. Intemeierea Frăției Ortodoxe Române în Ardeal, înmănunchind într'o mare conștiință luptătoare toate forțele intelectuale ale provinciilor de peste Carpați, ne stă în față pildă elocventă. Spre deosebire de catolicism, care cere să fii întâiu catolic și pe urmă național, ortodoxia nu ne cere nici să fim întâiu ortodocși și pe urmă români, nici să fim întâiu români și pe urmă ortodocși. Spiritul ei de fuziune organică între natura etnică și natura religioasă ne cere să fim totdeodată buni ortodocși și buni români. Tipul pe care istoria noastră ni-l pune în față e acela al unui Mihai Viteazul: strălucit ortodox și martir al românismului, sau acela al unui Constantin Brâncoveanu : strălucit român și martir al ortodoxismului.

Ardelenii, cari au trăit permanent în duhul acestei fuziuni organice, și peste cari n'a trecut iureșul pustiitor de suflete al ideologiei revoluționare franceze din veacul al XIX-lea, înțeleg mai bine decât noi adevărul acesta elementar pentru viața noastră națională.

Am urmărit zilele trecute, la Arad, desfășurarea celui de al treilea congres anual al Frăției Ortodoxe Române. Vasta catedrală, unde episcopii în sobor de preoți, transfigurați în odăjdiile lor de strălucire împărătească, oficiau o liturghie cu adevărat dumnezeiască, aduna laolaltă, clerici și cărturari, toată puterea intelectuală a Ardealului. Și a fost un moment de negrăită emoție când un mare grup dintre ei, în frunte cu învățatul academician Sextil Pușcariu, președintele F. O. R-ului, a îngenunchiat la altar primind din mâini episcopale Sfânta Impărtășanie. Căci Frăția aceasta, cum am spus la începutul acestui articol, voiește înainte de toate viața românească trăită în duhul lui Iisus Hristos. Va înțelege oricine semnificația înaltă a unei asemenea acțiuni de trăire în Biserică, lucru atât de rar azi, când însăși partidele politice zise creștine nu fac decât să speculeze demagogic motivul ortodox.

Discursurile și desbaterile ce au urmat, ținute în acel spirit solemn și aproape ritual, pe care îl pun ardelenii în manifestațiile lor colective, și pe care noi ceștilalți nu-l avem fiindcă nu trăim în disciplina Bisericii, au precizat luminos și categoric obiectivele sociale și naționale ale Frăției : luptă împotriva comunismului, a francmasoneriei, a revizionismului și delimitare față de catolicism.

Pentru cititorii lui „Sfarmă Piatră" nu mai e nevoie să justificăm necesitatea preocupării de comunism și de francmasonerie într'o frăție ortodoxă. Animate de spiritul distrugător al iudaismului, francmasoneria — organizație a elitelor politice și intelectuale — comunismul, — organizație a proletariatului anarhizat — aliate azi în văzul întregei lumi, generează pretutindeni catastrofele revoluționare împotriva statelor naționale și împotriva Bisericii lui Hristos. A ne organiza împotriva acestor hidre cu capete văzute și nevăzute, dar identificabile în acelaș iudaism, e o datorie elementară a vieții naționale și religioase.

Problema revizionismului nu e mai puțin însemnată pentru oamenii aceștia cari știu ce a însemnat robia maghiară. Ea era cu atât mai la locul ei într'o adunare ortodoxă cu cât ungurii noștri din Ardeal înțeleg să facă din catolicismul lor masca sub care ascund acțiunea centrifugală a revizionismului. Studiile și documentele publicate în acest sens de profesorul Onisifor Ghibu sunt revelatoare și apariția în adunarea dela Arad a acestui om atât de violent atacat azi și de catolicii și de frații noștri români uniți, a fost salutată cu valuri de entusiasm recunoscător. Conștiința ortodoxă a acestei Frății ardelene sângeră și azi de rana spintecată în Biserica noastră de peste Carpați prin unirea Blajului cu Roma. Românii din Ardeal, înconjurați de minoritarii bine organizați, ar trebui să fie ei înșiși un bloc de stâncă pentru a realiza în fapt suveranitatea națională. In locul acestui bloc, ei sângeră divizați de rana confesională de acum 236 de ani. Frații noștri uniți, deși buni români, încadrați în internaționala catolică sunt totuși nevoiți să se găsească alături de unguri, cari au făcut din catolicism o armă a revizionismului și să atace mai violent decât aceștia pe bărbații cari demască documentar asemenea manevre intolerabile. FrățiaOrtodoxă Română, conștientă de această funestă deficiență a românismului din Ardeal, a lansat un nou și fierbinte apel către frați la unirea în Biserica mamă. Iată o mare problemă a neamului nostru, pe care tineretul naționalist de azi, animat să refacă, peste orice jertfe, blocul românismului, va trebui s'o ia în considerație.

In condițiile pe care le-am amintit, blocul acesta nu are o formulă mai fericită decât accea pe care o oferă Biserica națională. Frăția Ortodoxă Română e începutul. Dar această organizație are încă numai un caracter regional. Trebuie să constatăm cu tristețe că e absolut de neînțeles indiferența pe care o arată forurile ortodoxe din vechiul Regat, din Bucovina și Basarabia față de o asemenea organizație, salutară sub orice raport am examina-o.

Bolșevismul, francmasoneria, sectele anarhice de tot felul, stilismul care a devenit o calamitate, ateismul unei părți considerabile dintre intelectuali, desmățul pornografic din domeniul culturii, iată atâtea racile ce minează treptat și pe nesimțite organismul nostru național. Strigăm din răsputeri împotriva lor și ne tortură fiecare în parte cu marea grijă a zilei de mâine ; dar nimeni nu ne cheamă la o formidabilă acțiune organizată, în sânul căreia puterile fiecăruia cresc cu repercusiuni înmiite.

Neamul nostru se prăpădește prin anarhismul latent al neorganizării.

Neamul nostru va deveni o forță invincibilă prin organizare.

Nichifor Crainic

COLȚURI DE CREMENE

PENTRU INIMA LUI VARU ION

LIV

PARADA

Din sărăcia noastră, vere,
Ne cheamă domnii la paradă;
Pun satele să treacă 'n șiruri
Ca dobitoacele — pe strada !

Strigăm : Trăiască domnul „ăla" !...
Și-i tot rugăm cu ochii moi,
Că poate i s'o face milă
Să nu-și mai râdă-așa de noi !

LV

ORGIE

Ce altfel e viața, măi vere,
Sub bolți cu lumini de cleștar
Ca 'n altă Sodomă, jupânul
Petrece cu chiot barbar.

Ascultă-l cum cere :
— „Aduceți
Butelii cu vin de Cotnari,
Fanfare să râdă satanic
Și-o fată cu fățele tari !

LVI

PRIGOANA

Nu-i vorbă să spună durerea
Lui tata, măi vere Ioane ;
Nu-i bocet să-i plângă de milă
Când mușcă dintr'ânsul prigoane.

Vin alții din funduri de lume
Și 'ndată găsesc ajutor,
In vraiștea asta de țară
In care părinții ne mor.

Nicolae Ancuța Rădoi

LA ROQUE

Destul romantici ca Briand şi ca Herriot, şi atâtea penibile spectacole de desmăţ anarhic, ne-au înfăţişat o Franţă pe care n'am fi vrut s'o vedem niciodată. Apoi deconfitura financiară provocată de foamea pantagruelică a democraţiei şi de bugete cu deficite cronice, la care se adaugă debandada economică a Statului în care corăbiile descarcă, totuşi, aurul unui vast imperiu colonial, erorile — câte erori! — ale politicei externe, administraţia sclerozată de formalism şi roasă de cancerul marxist, lipsa de valori politice, corupţia, imperialismul masonic— iată toată această dezastruoasă moştenire, materială şi spirituală deopotrivă, a marei revoluţii, completează sumbrul tablou al republicei descompuse, dela care nu mai putem imita nimic.

Ca un holocaust imens şi înfiorător, Franţa frontului popular de acum se răsuceşte în vâlvoarea rugului greşelilor sale proprii dintr'un veac şi jumătate. Este aici toată drama ei, unică în istoria popoarelor.

La sfârşitul revoluţiei franceze când libertatea, egalitatea şi fraternitatea erau proaspete cuceriri glorioase, Babeuf şi Sylvain Maréchal, pe deasupra sau, dacă vreţi, pe dedesuptul acestei victorii în care domina farsa egalităţii, au urzit faimoasa conjuraţiune a egalilor văzând că tocmai ea, egalitatea, lipsea.... Şi poporul n'a cunoscut această egalitate niciodată. Libertatea a dus la anarhia de azi. Fraternitatea, vedeţi bine, a murit şi ea. Franţa e teatrul unor încăierări generale şi permanente, de adevărat război civil.

Ce spectacol trist ne oferă creierul rasei noastre!

Dar este o Franţă nouă care se ridică peste putregaiul acesta şi ocupă poziţiile morale pierdute de cea veche.

E un miracol. Să vezi poporul francez, anarhizat şi cu centrii nervoşi distruşi de spirocheta democratică, trezindu-se după o sută cincizeci de ani toropiţi la o viaţă de ordine, agăţându-se cu disperare de vremile noui, crezând într'un om, ridicându-se electrizat la comanda lui, este într'adevăr un miracol.

Omul acesta este colonelul La Roque şi el a intrat în legendă, circulă acum ca un arhanghel pe cerul pustiu al republicei, alinează sute de mii de oameni sub steagul unui singur cuvânt magic. La Roque este un fenomen în puterea căruia au căzut scriitori ca Henry Malherbe, Raymond Recouly, Jean Vignaud, Marcel Lucain şi Philippe Boegner.

Boegner, marxist, după ce a putut să vadă pe colonelul De La Roque, mărturiseşte „Je suis un peu ahuri, parce que je viens de rencontrer une des plus fortes personnalités, un des plus étonnants caractères dont la France puisse s'ennorgueillir... Aujourd'hui, il est président des Croix de Feu. Que sera-t-il demain ?".

Prestigiul acestei mari figuri militare care a întrunit elogiile geniilor de arme : mareşalii Foch şi Lyautey, este, într'adevăr, uimitor. La Roque a stăpânit şi a organizat Marocul. Eroismul lui a ţinut cumpăna războiului şi l-a arătat şefilor armatei franceze ca pe un exemplar excepţional „Votre fils est un héros de légende" scria de pe front generalul Garnier Duplessis tatălui bravului ofiţer. Rănit grav de trei ori, ofiţer al „Legiunei de onoare" de pe câmpul de luptă şi cu nouă citaţii pentru vitejie, şeful puternicei organizaţii naţionaliste a Crucilor de Foc franceze şi a Voluntarilor Naţionali, (azi partidul social francez), are, vedeţi bine... nişte aptitudini de conducător şi oarecari drepturi să mobilizeze astăzi armatele foştilor combatanţi şi ale tinereţii sub drapelul biruinţelor de ieri.

Sprinten, şi de o tinereţe fecundă din care îşi trage seva geniul său politic „il fait songer à ces officiers du bled qui gardent nos portes du Sud marocain et algérien, à ces chefs habitués à vivre au milieu de leurs soldats, dont ils ont su gagner, jour à jour, action par action, l'admiration et l'affection" spune romancierul Jan Vignaud din Algeria, comparându-l cu eroii cărţilor lui. Henry Malherbe a scris despre La Roque o carte întreagă. Iată numai un pasagiu din splendidul său volum, care nu e, totuşi, omagial. Omagiile rănesc marea modestie a colonelului.

„Une puissance d'orage se dégage de lui. Un dynamisme, un magnétisme. Si vous ne voulez pas prendre son parti, ni vous dévouer à sa personne, n'approchez pas de lui. Il vous examinera avec sa rapidité de coup d'oeil. En quelques mots pénétrants ou purs il vous aura conquis".

Incomparabil camarad şi vorbitor dăruit, când apare la tribună, La Roque fascinează şi exaltează, domină cu o autoritate lipsită de orice teatralism, tratează cu o rară capacitate toate problemele la ordinea zilei ; el e în continuă acţiune când nu meditează.

Hitler a venit după Fichte, după Chamberlain şi după Bismark, după ce ideia de unitate şi misionarismul rassei germane se afirmase puternic timp de o sută de ani. Mussolini a mers spre Roma pe un drum spiritual croit în bună parte de D'Annunzio, de Papini. De La Roque apare deodată în „Place de la Concorde" la 6 Februarie 1934, fără niciun precursor ideologic, într'un mare vacarm pe care avea să-l supună apoi printr'o acţiune rapidă.

Ceeace face el nu e nici hitlerism, nici fascism. Este o nouă ordine franceză pe care o creiază în locul lozincelor dezordinei revoluţionare. La Roque ridică prapoarii misticei naţionaliste ; iar luptei de clasă care a învrăjbit câinește pe francezi între ei, cum vedem, îi substitue disciplina reconcilierii naţionale. Libertate, egalitate, fraternitate, da! Libertatea de a te dărui idealului suprem : Patria ; egalitatea în sacrificiu ; fraternitatea, fără stigmatul urii de clasă şi nu în lojile francmasonice, dar o fraternitate a muncii, o camaraderie a luptei, cu ochii ficşi la drapelul tricolor.

Colonelul menajează spiritul conservator, teama de aventură, de tiranie a francezului şi nu-l invită la dictatură. Ar fi mai greu. „Poporul francez, are obiceiul să spună La Roque, n'are nevoe să fie protejat. Trebuie să-l asociezi la toi, să-l tratezi ca pe un prieten, ca pe un frate".

Iată un mare pedagog.

Toţi câţi se află în slujba internaţionalismului d e s t r u c t i v vor demisiona pentru a se converti la noua religie a orgoliului francez! Aceasta este credinţa din care nimic, nici prigoana oficială, nici trădările nu-l clintesc pe bravul ofiţer din Maroc.

Ideile de reconciliere şi de unire domină întreaga doctrină a lui La Roque. Ele sunt o teribilă necesitate acolo unde se încearcă atâta anarhie şi unde a rămas atâta dezastru de pe urma democraţiei. Peste partidele perimate şi împotriva marxismului, în orice caz, omul nou va realiza galvanizarea spirituală a Franţei. El este acum apostolul unităţii franceze.

Mişcarea social-francezâ este o uriaşă turbină de idei, cu o mistică a ei care o întreţine, cu o gândire care o conduce, cu un scop care o absoarbe.

Ca în toate mişcările de idei, conspiraţia şi teroarea n'au cuvânt aci.

Crucile de foc ale foştilor combatanţi reconstituesc imaginea eroică a batalioanelor topite în pânza de fier şi de foc a războiului, şi vor trebui să sporească prestigiul şi puterea Franţei. Să o crească înăuntru şi în afară, impunând soluţiuni realiste acolo unde domină confuzia ideologiei pacifiste şi ideile romantice. Aşa îi place conducătorului să vorbească despre oamenii săi trecuţi prin proba de foc a războiului.

In ordinea politicei externe geniul lui La Roque s'a oprit drept în faţa celei mai chinuitoare probleme a păcii: raporturile dintre Franţa şi Germania. „Nulle paix ne sera confirmée sans un rapprochement, sans un équilibre franco-allemand" declară el. Intangibilitatea tractatelor de pace şi întărirea alianţelor vechi sunt lucruri bine precizate în articolele apărute în revista „Flambeau" sub semnătura conducătorului partidului social francez.

Colonelul de la Roque este un om şi o idee, dar este mai mult. Este faptă. Organizaţia sa este plug imens, cu sute de mii de brazde, care înoeşte şi fertilează acum pământul şi spiritul francez. O disciplină de fier liber consimţită şi inteligentă stăpâneşte şirurile nesfârşite ale Crucilor de foc care manifestează cu o eleganţă impresionantă destul de des la Paris, în Algeria, pretutindeni.

Naţionaliştii social-francezi şi-au atins în parte scopul obţinând în rândurile lor cea mai loială fuziune a claselor sociale, care va trebui să realizeze naţiunea totalitară. Generali, mari artişti, savanţi, înalţi demnitari ai Legiunei de onoare, muncitori, toţi sunt mândri ascultând ordinele preşedintelui. Un personagiu foarte bogat, povesteşte undeva La Roque, s'a înrolat în cadrele de foc sub garanţia... valetului său de cameră şi a unui membru al Institutului.

Secţiunile „Croix de Feu" împânzesc Franţa şi, într'o majestuoasă stăpânire de sine care le face să nu-şi găsească nici un adversar în tabăra stângii înspăimântate, mărşăluesc înainte, aşteptând semnalul comandantului ca să se prezinte ele într'o zi sau... poate într'o noapte la „palais Bourbon" pentru a cere cheile dela porţi. La 8 Februarie 1934 numai prezenţa acestor secţiuni a împiedicat ca masacrul din piaţa Concordiei să la cele mai dezastruoase proporţii şi să mărească doliul republicei. La 14 Iulie 1935 Crucile de foc au făcut o demonstraţie de masse colosală.

Franţa se transformă, deci. Miracolul se petrece sub ochii noştri. Nici o violenţă, nici o defecţiune nu-l întunecă strălucirea. Republica decadentă va fi refăcută din toate încheieturile pe şantierul moral al Crucilor de foc, care s'au învestit cu grandioasa misiune istorică de a salva Franţa din dezastrul în care au îmbrâncit-o lojile şi democraţia.

La Roque va birui, e sigur. („Gândirea").

Al. Gregorian

Veac mort

Şi dacă se zidi această sfântă
Românie
pe piept încrucişarăm brate mici
şi moi —
nici o datorie
nu mai rămase pentru noi.

Murită în zări de veacuri
chemări nedezlegate —
subt târnăcop statui căzură la oraşe,
biserici vechi cu zgomot dărâmatu-
s'au la sate.

Cu spaimă se mişcară în mormânt
Panduri şi străbuni
şi se întrebară :
Prin ţară năvălită ţară
Gheţii, Goţii, Slavii şi cu Hunii?

Hei, frate române!
Nu se mai găseşte în Ţara asta
nici o vatră
pentru faptă,
pentru credinţă aprigă şi dreaptă?

Valeriu Bora

Dimensiunile Ardealului

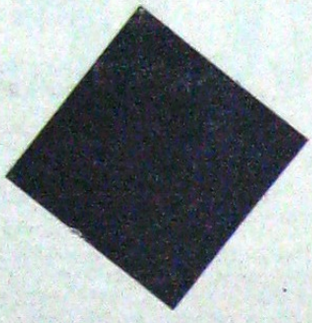

Ardealul a intrat în istorie prin revoluție. Legimitatea lui de rang divin pe fața pământului a fost revolta și protestul. Existența istorică a Ardealului dealungul veacurilor este un șir neîntrerupt de mocniri protestatoare. Protestul Ardealului un fel de refuz al istoriei, mai precis, un „boicot" al unei istorii care nu era a lui, dacă nu a izbucnit totdeauna în vulcani de revoluție, a prilejuit marea retragere a sufletului ardelenesc în cuiburile lui originare. Vatra satului și pestera muntelui adăpostiau culcușurile duhului transilvan. Acolo creșteau și elanurile revoluționare și tot de acolo se deslănțuia furtuna norodului răsculat. Atitudinea de necooperare la o istorie vrăjmașă, care-i îngenunchia destinul și se făcea peste capul său, l-a ținut departe de ispitele contaminării, imprimându-i accentele unei pasivități îndelungate, devenită cu timpul armă istorică și politică. Cine cunoaște stările politico-sociale din Transilvania românească dinainte de unire, cu inaltele polemici dintre „activiști" și „pasiviști", își poate da socoteala până unde a dus pasivitatea de care vorbim. Pe lângă retragerea din istorie, protestul Ardealului a mai pricinuit acea superbă omogeneitate de simțire, credință și aspirații, acea solidaritate a tuturor în jurul aceluiaș altar, care ne-a salvat ființa noastră românească.

In fața acestei omogeneități s'au înfrânt toate ambițiile și-au încremenit toate poftele cuceritoare. Căci din această omogeneitate izvora nu știu ce sfântă certitudine istorică, ce se citea în fața fiecărui membru al comunității românești. Se simțeau siguri și tari fiindcă erau mulți și uniți. Inimile lor băteau la unison și gândurile tuturor se întâlneau în floarea de aur al aceluiaș luceafăr, luceafărul ursitei românești. Toți erau una, dela vlădică până la opincă. Iar când apetitul stăpânului adus de vânturile vremii se întrupa în acte de miselnică împilare, Ardealul intreg se opintea în stânca muntelui, apuca voinicește unealta și pornea revoltia. Clocotul tulnicelor și pâlălaiele focurilor de pe culmi duceau vestea în țară. Preoții erau înaintea norodului cu crucea ridicată spre cărările cerului, norodul în urmă, cu pumnii încleștați. Se înfrățeau prin ură și credință.

Din această convietuire intimă până la identificare s'a născut acea mentalitate plebiscitară, cum am numit-o altădată, a Ardealului. Si numai așa, Ardealul a putut să deschidă, prin vuet revoluționar, porțile istoriei.

Hotărît, pe crestele istoriei românești din ardeal tronează mitul revoluționar. Revoluțiile acestea de țărani au ritmul și cadența severă de baladă, uneori măreața epopeică, și totdeauna sfâșietorul desnodământ de tragedie. Dacă ar fi să definim profilul acestor revolutii, am spune mai de grabă că sunt dramatice decât epice. Deși spuneam cu ait prilej că epicul este dimensiunea majoră a istoriei, e locul aici să ridicăm pe acelaș piedestal și dramaticul. In ceeace privește istoria Ardealului, și mai ales din perspectiva din care privim noi lucrurile, ipoteza ni se pare îmbielcoare și fecundă.

Intr'adevăr, mitul revoluționar ce strălucește pe fruntea Ardealului ca o înnaltă prerogativă istorică, este o împletire de epic și dramatic. Dramaticul, mai ales când îmbracă bărbăția tragicului, naște dintr'o opoziție. Și ce este istoria Ardealului dacă nu o dârză și milenară opoziție? Opoziție ridicată la rangul de „boicot", negațiune transformată în cea mai strașnică afirmare. Incât, dincolo de categoriile epicului și dramaticului, istoria Ardealului se înscrie pe planul unei sinteze mai cuprinzătoare, mai concretă și mai încărcată de determinații. Păstrând cele două dominante, a epicului și a dramaticului, ea se împlinește pe mai multe portative, având, cu toate acestea, o vie coloratură dramatică. Cu alte cuvinte, cei doi obraji ai mitului revoluționar transilvan sunt epicul și dramaticul.

De altfel, personalitățile în care acest mit a luat trup și suflet omenesc dovedesc pe deplin afirmația noastră. Ce e mai dramatic și mai zguduitor de epic decât viața acelui țăran-erou, care se numea Horia? Sau ce este mai tragic și mai eroic decât ursita lui Avram Iancu?! Unul țăran și celălalt fecior de țăran, amândoi eroizați în lumina aceleiași credințe, nu erau decât două plesne inspicate ale acelui popor de țărani care le mai cântă și azi isprăvile și le pomenește numele cu capul descoperit.

Aceasta este toată istoria de întristări și măriri a Ardealului. Istoria unui popor de țărani retrași în cuiușurile lor genezice, adăpostiți de sfântul lor grâu, de biserică și de umbra, mărită cât veacurile, a eroilor lor. Nu e motiv romantic sau sentimental pelerinajul la gorunul de la Țebea, ci întâlnirea unui popor cu propria lui ființă eroică. Frunzele gorunului freamătă încă de durere și în freamătul lor multiplică rezonanțele eroice care însuflețesc acest pământ sfânt.

Mărimea lui Horia, de pildă, așa cum o vede și mai ales cum o aude Săbin Drăgoi în cadențele cosmice ale muzicii sale, eroismul tragic al lui Avram Iancu, pe care Lucian Blaga, ca să-l sanctifice, îl coboară din legendă și-l întoarce în legendă, nu sunt străine de visul pe care sângele poporului transilvan, căci numai un popor transilvan există, îl urzea în vederea unei eliberări și regăsiri de ursită panromânească. In trupul vânjos al eroului, în credința lui, în gândul și simțirea lui, în visul și fapta lui creatoare de istorie, poporul de țărani se regăsia întreg: eroul nu era decât o expresie stelară a propriului său tumult, un fulger inspicat de răzbunare. De aceea eroul nu teroriza, ci vrăjia. El nu stăpânea prin teroare, ci prin camaraderească participare la aceeași soartă. El nu era zeu, ci om purtător de har dumnezeesc. El nu-și ucidea trupul ca să-și mântuiască sufletul, ci se îndumnezeia prin virtute și eroism ca să se învrednicească de grația divină. El își punea total viața lui în slujba neamului său. Și din acest sacrificiu suprem se urzește nimbul de mit ce cuprinde, ca o aură de bunăvestire, fruntile eroilor. Dar acest sacrificiu nu rămâne nebăgat în seamă de mulțimea din mijlocul căreia s'a ridicat eroul. Și numai în acest fel se explică atașamentul și încrederea oarbă pe care poporul le are față de eroul său. Recunoașterea eroului și mărimea lui comunitară crește în raport direct cu capitalul de sacrificiu pe care, l-a investit, spre binele neamului său, în faptele și acțiunile sale. Pentrucă la temelia oricărei fapte eroice prezidează zeul sacrificiului. Cine nu-i capabil de sacrificiul suprem nu se poate numi erou. Căci soarta eroului este soarta tuturor, iar viața lui nu-i mai aparține. Este un simplu mijloc pentru mântuirea celor mulți. Eroul, ca și sfântul, nu mai este al lui, nu-și mai aparține. El este în slujba unui destin cumplit, pe care trebue să-l împlinească. Este adevărat că moartea sau nemurirea lui atârnă de îndeplinirea acestei misiuni de rang divin, dar mărimea lui pământeană nu este decât restituirea din partea poporului a capitalului de credință și sacrificiu pe care l-a clădit în fapta sa.

Socotim că aceasta este calea cea mai firească pentru stabilirea consubstanțialității eroului cu poporul său. Căci setea de epic și aventură, ce fecundează inițiativele eroului, ar rămânea complet sterile fără participarea și integrarea lui în ritmurile vieții comunitare. Numai prin viața comunitară, pe care o înnobilează și o eroizează, ursita lui aleasă capătă sens și coloratură omenească. Iar punctul culminant în cariera eroului este acolo unde ursita lui personală fuzionează cu destinul neamului său: mai limpede, atunci când eroul la pe umerii săi întreaga povară a neamului său, transfigurându-se în flacările mântuirii lui. De aici se ivesc apoteoza și mitul lui, lumina din flacăra mântuirii colective.

Și tot aici trebue căutată taina eroică a lui Horia și Avram Iancu, a cărei amintire stăruie din zi în zi mai luminoasă pe măgura istoriei românești.

Dar eroismul ardelenesc e polidimensional și s'a ivit mai totdeauna din țesătura densă a multilor anonimi. Apele lui nu s'au năpustit numai asupra nedreptăților și fărădelegilor politico-sociale, ci au pătruns în toate domeniile de activitate, s'au strecurat pe toate arterele vieții românești. Toate plesnele lui însă, oricât de tăinuite și distanțate ca aparență, slujiau în realitate acelaș ideal: ceea ce noi numim azi ideea panromânească. Amintiți-vă venerabilele generații de dascăli și preoți ardeleni, a căror oseminte zac la temeliile țării de azi. Zăboviți pentru o clipă asupra acelor descălecări de dascăli și profesori, care se țin lanț dealungul istoriei noastre moderne, ca să ne dăm seama de vitalitatea eroică a Ardealului. Pentrucă un lucru trebue să se știe: cele trei coloane de susținere ale Ardealului de ieri au fost țăranul, popa și dascălul. Trunchiul de bastină era comun, după cum comune le erau și aspirațiile. In ultima analiză, pe planul vieții sociale, totul se reducea la masiva clasă țărănească. Popa și dascălul erau exponenții direcți ai acestei clase. Intre ei nu exista nici o deosebire de mentalitate.

Dacă ar fi să schițăm o tipologie a culturii ardelene, așa cum se prezintă cu atributele sale specifice, în constelația culturii românești, ar trebui să reducem puterile ei creatoare la trei tipuri, cari în fond se desvoltă din acelaș quid divinum care este sfânta noastră țărănime. Aceste tipuri ar fi: feciorul de popă, feciorul de dascăl și feciorul de țăran. Și considerând lucrurile sub unghiul devenirii, cele două tipuri dintâi se reduc la cel din urmă. Tot ce înseamnă creație în cultura ardeleană poartă blazonul acestei origini. Exemplele ni se imbie de pretutindeni: din literatură, muzică, artă plastică, etc. Gândiți-vă la Coșbuc, Slavici, Agârbiceanu, Goga, Chendi, Blaga, Drăgoi, Ladea, și veți avea confirmarea vie a tezei susținută de noi. Toate creațiile lor sunt străbătute de răcoarea duhului autohton. Nu e locul să ne oprim acum asupra nuanțelor pe care acest duh le ia dela autor la autor. Toți însă sunt uniți în aceiași familie prin cultul și promovarea acelorași virtuți și idealuri. Deasupra năzuințelor personale, fiecare punea icoana anonimă și colectivă a neamului românesc, pe care îl slujiau. Nu știu cum, dar din creațiile acestor oameni se desprinde un robust optimism comunitar, o credință reconfortantă în neamul lor. Și din acest motiv poate toate creațiile lor au o profundă coloratură etică. Frumosul pentru ei este mai totdeauna un semn al lui Dumnezeu. Urmările acestei atitudini sunt multiple. Intâi, din întreg freamătul demiurgic al Ardealului se desprinde o solemnitate frenetică. Urmăriți din acest punct de vedere poezia lui Coșbuc, Goga și Blaga și acea religios de solemnă muzică a lui Sabin Drăgoi. Faptul se verifică în aceeași măsură și în ceeace privește cultura anonimă. Acest simț al solemnității populare se manifestă cu deosebită amploare cu ocazia marilor sărbători de peste an. Mai ales Paștile, acea dionysică și în acelaș timp ilusuiană sărbătoare a Invierii, cu toată smerenia și înălțarea, cu toată bucuria și extazul, desvălue cu prisosință această zestre solemnă a sufletului ardelenesc.

Intr'o formulă sintetică, această dimensiune a sufletului ardelean corespunde perfect la ceeace numim noi Ardealul Duminical, asupra căruia vom stărui altădată.

Sentimentul duminical al lumii și vieții, expresia limpede a unei atitudini de solemnă participare la lucrurile firii, de luminoasă sporire a tainei ce ne înconjoară, devine grandios și copleșitor numai când crește din inima cosmosului. Numai prin participarea și angajarea întregului cosmos la extazul nostru duminical ne găsim echilibrul metafizic, iar trăirea duminicalului, în acest caz, se încarcă de toate determinațiile patosului. Și pe această linie de fapte, putem vorbi, fără teamă de exagerare și osândă, de patosul ardelenesc. In plan social, determinantele esențiale ale patosului transilvan sunt:

1) voința panromânească,
2) atitudinea plebiscitară,
3) atitudinea etică-politică, sprijinită pe cei doi stâlpi ai vesniciei ardelene: rezistența și masivitatea, despre care am vorbit mai pe larg în eseul: „Fenomenul românesc din Ardeal", publicat în revista „Pagini Literare", 15 Sept. 1935, an. II, nr. 9.

In afară de vuetul revoluțiilor și de acțiunile politice, patosul despre care vorbim s'a întrupat în rezistența organică opusă de ortodoxismul românesc din Ardeal tuturor încercărilor depuse; și au fost multe și sistematic instrumentate, — pentru a câștiga prozeliți de altă confesiune în sânul populației autohtone. Nu arareori patosul acestei îndârjite apărări a patrimoniului religios a culminat în lupte: luptele religioase ale Românilor din Ardeal, despre care s'au scris cărți întregi.

Astăzi însă, mai mult ca oricând, patosul ardelean este într'o necurmată sporire. Integrarea Ardealului în marele duh panromânesc, identificarea destinului nostru de aici cu destinul românesc de pretutindeni, îi împrumută nimbul unui sentiment imperial. Astăzi lumina patosului ardelenesc, trecută de istorie în sângele și duhul tinerilor, este în acord deplin cu voința de Mare Faptă Românească, singura noastră, demnă și eroică, legitimitate de viitor.

Pentru botezul la Iordanul Marei Fapte Românești, Ardealul, cu toate dimensiunile lui, tragică și revoluționară, metafizică și duminicală, patetică și plebiscitară, masivă și eroică, se pregătește pentru cea de a doua Inviere Românească.

Grigore Popa

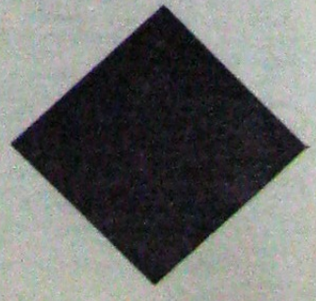

GRANDOAREA SPANIEI

Din droaia celor mulți, care astăzi par să admire Spania, câți n'au pregetat să afirme cu aere de mari inițiați : „zadarnic, țara aceasta este pierdută".

S'au spus și se spun multe vorbe de clacă despre Spania și asupra conducătorilor ei — și-a celor de ieri și-a celor actuali.

Lupta care s'a angajat însă de mai bine de trei luni, lupta eroicilor legionari și voluntari ai generalului Franco să mântue sufletul unei țări pe care bandele Moscovei îl credeau în agonie, a entuziasmat și pasionat omenirea întreagă.

Spre pământul călcat de turbele marxiste au stat încordate privirile tuturor, fără deosebire de neam, să descifreze ziua de mâine și, dece n'aș spune, iată-l pe tatăl meu neînduplecat să închidă aparatul de radio, până noaptea târziu, când ultimele știri nu-i vesteau noile succese ale trupelor naționaliste.

Nu ne-am îndoit nici o clipă de o victorie care încheia o stare de mari ticăloșii republicane și rechema Spania către viața de sacrificii și legendar eroism. Și acum ne-ar fi dat posibilitate Istoria Spaniei să o socotim sfârșită ? Civilizația și cultura ei ne putea lăsa, un singur moment, să o judecăm și să o apreciem după nebuniile petrecute dincolo de Nistru, dincolo de hotarul acesta unde se sfârșește Europa ?

Aventura pe care a trăit-o cei cinci ani din urmă patria lui Cervantes a fost un vis urât din care a trezit-o, astăzi, un conducător. Căci Spania a fost favorizată de Cei de Sus, în zilele acestea de groază și de sublim, să fie iarăș condusă.

Generalul Franco — și cât de perfectă întregire ar fi fost între omul de arme și cărturarul Calvo Sotelo, dacă acesta ultim n'ar fi căzut răpus din ordinul guvernului „legal" — generalul Franco n'a rămas în jurul său numai armatele care aveau să se ridice în toată Spania, împotriva barbarilor, dar el a izbutit să creieze și să exalte în fiecare soldat grandoarea sacrificiului.

Fostul său șef, generalul Millan Astray, îl înfățișează în câteva linii de o simplitate ostășească :

„Franco este trimis de Dumnezeu drept conducător să libereze Spania.

„Generalul Franco a câștigat toate gradele bătăliei. Ca locotenent de „regulares", a fost rănit de un glonț care i-a străbătut plămânii și stomacul. A fost locotenent fondator al Legiunii. De atunci, el a devenit șeful Legiunii în timpul celei mai mari părți din campania Marocului.

„Franco a fost inspiratorul tuturor generalilor șefi ai campaniei din Maroc.

„El poate fi trecut printre primii strategi ai timpurilor de azi : Franco citește și hotărăște pe hartă, dispunând cu o genială claritate. Este un tactician eminent : el prepară și conduce bătălia cu o pricepere militară absolută; din primul moment când se angajează bătălia condusă de el, Franco prevede azardurile și eroriile, fără să se înșele.

Și mai departe, după multe aprecieri superlative:

„Franco nu bea, nu fumează. Este sobru și mister în hrana sa, în casa lui, în îmbrăcămintea sa.

Este profund religios. In convorbirile sale intime, de când îl cunosc eu, de 17 ani de zile, tema sa unică este patria și armata...

„...Viața sa socială, viața sa de familie sunt un model de virtute. Soția sa este înalta demnitate a căminului său.

„Prestigiul nu se impune; îl simți spontan. Franco este conducătorul și prestigiul. Generalii îl ascultă cu bucurie. Șefii de coloană, când îndeplinesc ordinele sale, au credința deplină în victoria lui. Trupele îl admiră și-l venerează.

Iar mai departe bătrânul ostaș încheie :

„Spania are încredere și, printre cei cari au mai multă încredere, mai multă nădejde, mai multă certitudine în victoria armatelor, în salvarea Spaniei și destinele patriei încredințate lui Franco, „el conductor", este generalul Millan Astray, fondatorul Legiunii".

Toate actele de jertfă și de eroism Franco le-a stimulat.

Iată-l, din prima zi, la 18 Iulie, la Valencia, 60 de pompieri baricadându-se în cazarmă cu strigătul de „Viva Franco!" Incercuiți de mii de derbedei înarmați, nu sunt căutuși de puțin intimidați. De două zeci de ori ies din cazarmă și lovesc în bandele mercenarilor. In cele din urmă, rămași numai un pumn de oameni, vreo 15 supraviețuitori, părăsesc cazarma, cu muzica în frunte, în cântece patriotice. Luați prizonieri de hoardele „legale" sunt duși pe bordul vasului Mar-Contabria și masacrați până la unul.

La 20 Iulie, 100 „grands d'Espagne", monarhiști toți, înarmați mai mult sau mai puțin, reușesc să se strecoare din Madrid spre Burgos. Ajunși în defileul Somosierra o mare bucurie îi aștepta. Vestea că Navarra răspundea chemării generalului Franco.

Somosierra ? In defileul acesta trebuia să se joace o mare carte. De posesiunea lui depindea reușita trupelor generalului Mola.

Un singur moment cei o sută „grandes de Espano" n'au stat să precupețească între viața lor și viața Spaniei. Sub comanda fraților Miralés, săpară tranșee, ridicară parapeturi și cu privirea îndreptată către Madrid așteptau orele hotărâtoare. După puțin timp, peste 1000 de guarzi de asalt soseau. Ciocnirea e crâncenă. In prima zi zece nobili cad, dar canaliile sunt ținute pe loc. Mai mult de o săptămână monarhiștii reușesc să respingă toate încercările mercenarilor să ocupe defileul. In ultima zi, 90 din ei căzuseră morți, până atunci victoria era însă câștigată: ajutorul generalului Mola sosise.

Toledo. Colonelul Moscardo, comandantul garnizoanei, primește ordin, la 18 Iulie, să predea milițienilor roșii munițiile și fabricile de arme. Moscardo refuză. Zadarnice sunt amenințările ticălosului generalul francmason Riquelme Răspunsul lui Moscardo este acelaș pentru toți: „eu n'am jurat credință republicii rusești".

La 23 Iulie colonelul este chemat la telefon. Șeful milițienilor din Toledo îl soma ca în zece minute să se predea, altfel îi omoară copilul. Ca părintele să fie înduplecat este adus la telefon fiul lui Moscardo, care-i spune tatălui său: „Sunt în mâna lor și vor să mă impuște".

Cine poate ști dacă atunci, când Moscardo dădea copilului său sfatul de mai jos, durerea lui de părinte nu l-a făcut să șovăie o clipă:

„Mi se cere să sacrific onoarea celor 1000 de soldați ai mei ca să scap viața ta. Tu, care ești spaniol și creștin, știi mai dinainte că nu pot accepta astfel de târgueli. Fii gata să mori, copilul meu, strigând: trăiască Spania! „Viva Cristo !"

Când colonelul termina ultimele cuvinte, trei detunături îi vesteau sfârșitul dramei.

Iar mai târziu, Moscardo, figură de erou de tragedie antică, covârșit de numărul besmeticilor lui Azana se baricada în Alcazar, unde 72 de zile, numai cu 800 de soldați și câteva zeci de cadeți avea să reziste celor mai mari lipsuri și unui formidabil asalt de foc. Peste 12.000 obuze și 1500 de granate prăvălite deasupra Alcazarului, nu i-au clintit din loc. Șapte zeci și două de zile, flămânzi și însetați, aproape încredințați că Alcazarul le va fi cimitirul unde se vor odihni de veci, n'au cedat. Iar pe deasupra ruinelor numai la câțiva pași de ei, în timpul nopții, un țipăt lugubru ca de cucuvaie, vocea unui milițian roșu, le vestea supliciul :

„Vă vom necinsti femeile în fața voastră : Vă vom scoate apoi ochii și vă vom smulge limba din gură iar pe copiii voștri îi vom despica în bucăți".

Eroi din Valencia, eroi din Somosierra, eroi din Toledo, din fiecare din voi generalul Franco a făcut stâncă de nădejdi pentru temelia Spaniei de mâine ! Franco este ecoul Istoriei Spaniei, care-și chiamă fiii să retrăiască grandoarea conquistadorilor și catolicismului.

Iar din mormintele de moloz, în care canaliile comuniste, aliații jidovului Floare, au crezut că vor înmormânta sufletul și trecutul unui popor, din mormanele acelea de moloz în care au pierit neprețuite comori de artă, va renaște grandoarea Spaniei de odinioară.

O chiamă Istoria el..., o cheamă Franco.

E. D. Boroianu

Nichifor Crainic eliminat?

Tineretul îndeosebi, a rămas consternat, la dureroasa veste că dascălul lor cel firesc a fost eliminat, pur și simplu, din sânul partidului național-creștin, ca un element indezirabil, ca unul ce nu mai are nimic de făcut pentru această sărmană Țară, pentru acest oropsit tineret, pentru partidul însăși cărula i-a dat ființă, și care apoi ca un semn de recunoștință l-a bruscat mișelește.

Dureros. Aproape de necrezut.

Incă nu ne putem da seama, nu ne desmeticim, cum au procedat capii partidului la eliminarea d-lui Crainic.

Nu putem înțelege ce piatră de poticneală stătea acest titan, pe care noi îl credem o fală a partidului.

Prin eliminarea lui Nichifor Crainic, pe altul nu-l vedem să-i ieie locul, să fie ceia ce a fost el pentru acest partid — nu ceia ce-a făcut, căci n'a fost lăsat, ci ceia ce avea posibilitate să facă, ce avea în gând să înfăptuiască.

Se va găsi un al doilea Crainic în partidul național-creștin, ne întrebăm ? Nu ne vine a crede.

E vorba scurtă și clară : Nichifor Crainic, nu mai avea de adus partidului nici un aport ?

Mă rog, și-a înfăptuit el măcar ceva din ceia ce-și propusese sau ca să zicem mai lămurit: i-ați dat posibilitate să-și desfășoare uriașele lui vederi ?

Și dacă nu dece ?

Era Crainic un element periculos pentru partid ?

A, da, asta da : era. Crainic va fi pururea un om periculos pentru toate partidele, și cu atât mai mult era pentru partidul din care făcea parte.

Sunteți curioși să știți pentru ce? Pentrucă neînfricatul luptător naționalist cerea purificare în sânul partidului, de tot cesace această tânără înjghebare avea seditios, netrebnic, superfluu. El, Crainic cel eliminat, cerea eliminare.

S'a întâmplat însă ca tocmai unii pontifi mari și tari din sânul partidului să fie expuși la eliminare.

Dar aceasta nu se putea. Ei trebue să mugurească, iar Crainic să sufere consecințele.

Durerea noastră este mare când vedem că deabia după un an de frenetică bucurie, manevrări oculte ne-au spulberat dintr'o dată toate nădejdile ca un uragan năpraznic ce vine pe neașteptate.

Nichifor Crainic eliminat, nu ne apare de loc mai mic în fața ochilor noștri acelor care l-am iubit pentrucă i-am înțeles gândurile. Dimpotrivă. După acest eveniment — trist în fond — Nichifor Crainic ni se înveșe în minte mai mare, mai triumfător. cu o aureolă santifică în jurul frunții lui cât o lună plină.

Crainic ne apare triumfător, ca reîntors după o biruință strălucită în cine știe ce mare expediție napoleoniană.

Nu s'a lăsat intimidat de amenințări, nu s'a milogit, nu s'a gudurat pe lângă șefii săi.

N'a vrut să se înjosească, ci a trâmbițat sus și tare relele de care sufere partidul.

Nichifor Crainic dădea în vileag putreziciunea și asta n'a convenit șefilor. Nu e nimic. Tineretul creștin conștient de menirea sa se va alătura din nou la sânul părintelui său adevărat de care a stat depărtat o bucată de vreme sourtă.

Va veni la matcă lângă dascălul care l-a înțeles mai bine ca oricare altul, și care-l iubește mai mult ca oricine din Țara aceasta românească.

Și mai mult decât oricare altul, Crainic are o încredere nezdruncinată în rolul covârșitor ce se cuvine tineretului în România de mâine, care se ridică încet pe schelele ideiei naționale și creștine așa cum o vede el — nu cum o 'nțeleg cei ce l-au eliminat din preajma lor, pentrucă le arăta cu degetul bârnele păcatelor.

Dacă dreptatea e sugrumată în mult așteptatul nostru partid Cuza-Goga, dacă pe frontispiciul lui scrie „Afară cu Adevărul și cu moralitatea", atunci sântem deconcertați completamente. Nu mai avem ce spera dela acest partid. Și atunci lui Nichifor Crainic îi revine datoria, să deslănțuie o luptă pe viață și pe moarte, pentru demascarea monștrilor camuflați sub haina naționalismului.

Nichifor Crainic dacă-și iubește Țara — dar despre aceasta nici nu mai încape îndoială — are sacra datorie ca român și creștin ce este, să strângă sub steagul gândurilor lui, tineretul care l-a rămas credincios, și-i va rămâne până la urmă.

Tineretul te iubește. Tineretul te'nțelege. Tineretul te vrea în frunte. Aruncă-ți mreaja.

Al. Bardier-Dorohoi

In ajunul căderii Madridului

Eroul dela Alcazar — General Moscardo — comand. frontului dela Somosierra.

dreapta:

Incercuirea Madridului. Cele 7 mari drumuri care duc spre Madrid. Şase (cele trase cu negru plin) sunt ocupate aproape in intregime de armatele nationaliste.

GRINGOIRE. După exemplul Pasionariei din Oviedo, fiecare bandă bolşevică îşi are acum Pasionaria ei. Intre acestea cea mai renumită era o milițiană supranumită Pasionaria din Navalmoral care a murit zilele trecute.

O femee vulgară, cu trăsături dure şi porniri bestiale, Pasionaria aceasta a fost găsită de legionari la un asalt întins după baricade. Ea avea trei gloanțe în abdomen, dar îşi păstrase întreaga cunoştință şi când dădu cu ochii de soldații generalului Franco, le ceru să-i aducă un preot. Înduioşați, cei de față crezură că milițiana vrea să se spovedească. Dar când preotul sosi şi se aplecă la capul ei, Pasionaria din Navalmoral, cu ultimele forțe ce-i mai rămăsese se repezi la el şi-l scuipă în obraz, apoi muri.

❖

La Somosierra bolşevicii au împuşcat într'o seară toți ofițerii din garnizoana Madrid împreună cu 183 falangişti. Execuțiile s'au făcut în cazarma de la Montana şi în Casa del Campo.

❖

Un episod dramatic din timpul luptelor din jurul Navarrei.

Refugiindu-se dela Madrid spre Burgos un grup de tineri monarchişti luă cunoştință de un apel al generalului Molla la Somosierra şi se decise să rămână pe poziție în aşteptarea înaintaşilor. Era vorba de apărarea eroică a unui col important, fără de care înaintarea coloanelor Molla ar fi fost zădărnicite.

Tinerii monarchişti nu erau de cât 100 mai mult sau mai puțin înarmați. Ce importă? Sub comanda a trei fraţi Mirales săpară tranşee, ridicară parapete, puseră pe poziție două mitraliere şi aşteptară. Două zile mai târziu sosiră dinspre Madrid bandele roşii: 1.000 milițieni din gărzile de asalt câştigate de mult la comunism. Prin urmare: 100 contra 1000!

La prima ciocnire a celor două grupuri un Mirales fu ucis şi alți zece monarhişti căzură împreună cu el. Dar gărzile marxiste nu putură înainta. Ele nu trecură de zidul monarchist nici a doua şi nici a treia zi. O săptămână durară luptele la colul dela Somosierra. In fiecare zi tinerii luptători muriră câte zece, zece, rămânând cincizeci, apoi patruzeci, apoi douăzeci. Insfârşit când generalul Molla putu să trimită întăriri, regaliştii erau reduşi la zece. Luptele continuară şi mai muriră cinci din ei. Al doilea Mirales căzu şi el.

Când i se aduse sfâşietoarea veste a morții celui de al doilea frate al său, ultimul Mirales era pe parapet de gardă şi refuză să coboare înainte de a-i veni schimbul.

Toți cei 100 eroi monarchişti erau din familiile istorice ale Granzilor de Spania.

❖

Anarho - comuniştii din Madrid şi-au expus victimele la „Cercul Artelor Frumoase" şi la „Compania de telefoane".

Madridul în ajun de a cădea oferă un aspect lugubru. Nimeni nu mai îndrăsneşte să iasă pe străzi de teama de a nu fi împuşcat. Chiar şi milițienii se ascund de frică să nu fie expediați pe front. Obiectele de prima necesitate lipsesc aproape cu desăvârşire. Zahărul, făina şi cafeaua sunt raționate.

❖

Toate localitățile pe unde trec bandele comuniste sunt contaminate de boli lumeşti.

dreapta:

Cadavre de milițieni bolşevici sub zidurile Alcazarului

stânga:

Alți morți într'alt colț al Alcazarului

(Foto L. de Ponzino)

Forţele naţionaliste spaniole

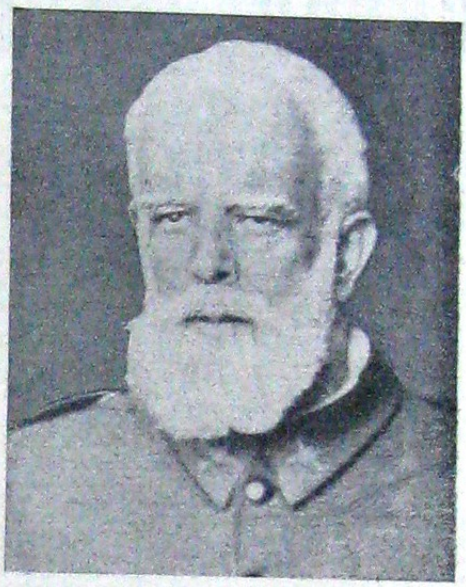

dreapta:

General Cabanellas, primul prezident al Juntei naţionale dela Burgos.

Toledo. — Cadavrele de pe străzi au intrat în descompunere. Iată-i pe agenţii Crucii Roşii ridicând un mort spre a-l transporta la groapniţa comună. In fund se văd ruinele unei clădiri din apropierea Alcazarului.

Războiul civil e greu, e dureros, dar Spania trebue salvată!

Dincolo de imaginea ei eternă este moartea sau haosul.

Comandamentele acestea au unit şi au pus în mişcare toate puterile vii ale spaniolilor naţionalişti.

Peste diferenţele de nuanţe doctrinare ori programatice, naţionaliştii din Spania lui Alfons al XIII-lea s'au ridicat într'o singură poziţă şi într'un singur jurământ să lupte pentru Patrie.

Cine cunoaşte antagonismele de până ieri dintre organizaţiile de dreapta, numai acela îşi poate da seama de miracolul fuziunii tuturor spaniolilor într'un singur front de luptă.

Chemarea sfâşietoare a Patriei, numai ea a săvârşit minunea unirei.

Până la izbucnirea revoluţiei (Iulie 1936) existau în Spania cinci organizaţiuni naţionaliste: armata, carliştii, falangiştii, partidul renovaţiunii spaniole şi acţiunea populară catolică.

ARMATA. *Orgolioasă de tradiţiile ei eroice, armata spaniolă a vrut în totdeauna să rămână un corp aparte şi privilegiat.*

Ea n'a făcut politică. Politică au făcut, însă, totdeauna conducătorii ei.

Unii au afişat convingeri republicane ca generalii Cabanellas, Quiepo de Llano şi Franco; alţii au militat pentru monarhie ca generalul Mola; alţii s'au declarat partizani ai fascismului. Toţi, însă, fiind de acord pe o chestiune vitală pentru Patrie: lupta împotriva comunismului. De aceea, când republicanul Franco a dat semnalul, monarhişti, fascişti, uitând ceeace-i separa, au sărit toţi în ajutorul Spaniei.

CARLIŞTII. *Aceştia sunt monarhiştii partizani ai lui Don Carlos. Ei au considerat întotdeauna pe Regele Alfons ca un uzurpator.*

Don Carlos murind acum o lună într'un accident de automobil în Austria, legitimiştii nu mai au acum nici un candidat pentru tronul Spaniei. Ei sunt însă pentru o monarhie puternică şi profund catolică, în care să se realizeze unificarea definitivă a ţării.

Carliştii sunt în număr de circa 80 mii.

FALANGIŞTII. *Gruparea aceasta a fost fondată în anul 1933 de Antonio Primo de Rivera, fiul fostului dictator al Spaniei. Doctrina ei este fascistă. Ideea monarhică este absentă.*

Pe toate fronturile războiului civil sunt acum trei sute de **mii de** *falangişti. Ei luptă disciplinat şi cu un eroism uimitor, întocmai ca bravele divizii de cămăşi negre italiene din Abisinia.*

PARTIDUL RENOVAŢIUNEI SPANIOLE. *Este alcătuit din tineri monarhişti alfonsişti. Şeful acestora a fost deputatul Calvo Satelo, a cărui asasinare a deslănţuit revoluţia în luna Iulie, anul acesta.*

Calvo Satello a fost înlocuit la conducere de către energicul Goicochea.

Partidul alfonsiştilor este, însă, de o importanţă secundară.

ACŢIUNEA POPULARA CATOLICA. *Conducătorul acestei grupări este deputatul Gil Robles, un om depăşit de vreme.*

Acestea sunt organizaţiunile naţionaliste spaniole care s'au unit în momentul izbucnirii revoluţiei. Dintre ele cele mai importante sunt trei: armata, falangiştii şi carliştii (conduşi de general Mola).

Toate recunosc astăzi şefia supremă a generalului Franco.

La Talavera de la Reina guvernamentalii înainte de a abandona poziţia au împuşcat un numeros grup de ostateci.

In interiorul Alcazarului — Cadeţi care au murit eroic în timpul asediului.

DESPRE LAŞITATEA INTELECTUALILOR

Osânda singurătății este, pentru orice om, un destin și o fatalitate. Mie, individ organizat într'o anumită formă diferențiată, mi-e imposibil să mă depășesc și să pătrund în firea ascunsă a lucrurilor, vii sau moarte, care mă înconjoară. Toate încercările mele, de-a mă revărsa peste limitele ființării individuale, se îneacă în cea mai cruntă zădărnicie. Orice gest vital de cucerire a unui obiect, care stă în afara mea, trebuie, așa dar, să rateze sau în cel mai bun caz, să renunțe la sensul său primordial, mulțumindu-se cu dobândirea unei victorii exclusiv teoretice. Nimeni nu se poate mândri că a cunoscut vreodată o existență străină de eul său, în altfel decât pe calea înțelegerii intelectuale. Extazul — firește, este una din cele mai miraculoase fapte ale spiritului; totuși nici el n'a izbutit să dăruiască insului însetat de cunoaștere, mântuirea așteptată. Mai mult decât o apropiere și o contopire în substanța pură a lumii, extazul îmi pare posibilitatea rară și înaltă de-a te lepăda de povara aporturilor conceptuale. Coborât în adâncurile de noapte grea ale frământării dionisice, omului i se revelează noui tâlcuri despre existență și natură. Realitatea lui individualizată însă — stăruie, ca un blestem venit de undeva de prea jos sau de prea sus. Revelațiile îi sânt directe; nu se mai răsfrâng prin stratul de ghiață al noțiunilor. La atâta se reduce folosul stării extatice.

In urma unei astfel de experiențe sguduitoare, sufletul își simte singurătatea mai aspră și mai mistuitoare ca altădată. Certitudinea izolării lui în univers devine, de acum înainte, marea sa suferință, în fața căreia orice bucurie și orice nădejde își stinge glasul. Fatalitatea amară a singurătății, — acesta e destinul fiecăruia dintre noi. Greutatea lui ne strivește creștetul ca un imens bloc de granit ceresc. Să te revolți? Da, — focul răsvrătirii titanice a cuprins o sumedenie de oameni în vâlvătaia lui necruțătoare asemeni unei furii apocaliptice. Revolta a sporit prea mult durerea. In inima cernită a omului s'a ivit gândul răcoritor al resemnării.

Spiritul s'a închis în el însuși. Desamăgit de refuzul dur al realității obiective, el și-a strâns zările lăuntrice printr'un act de instinctivă apărare.

Lumea nu mai stăpânește nici o ispită amăgitoare pentru vrerile lui întoarse înlăuntru. Omul se devotează cu lucidă ardoare sieși. Fără îndoială că renunțarea aceasta, la tot ceeace cade în afara sferei limitate a eului, l-a durut. Insă, pare-se, ea era rodul împlinit al unei porunci, cu obârșia într'o vastă amoralitate transcendentă.

Din peisajul lui interior, fiecare ins a făcut o nemărginire, — un cosmos al spiritului viu.

Iată cum, până și cea mai firavă legătură de sânge, dintre gând și acțiune, s'a frânt. Omul cugetării este o ființă ciudată, care se pasionează numai pentru frumusețea gratuită a abstracțiunilor interioare, — o făptură oarecum stranie, abandonată singurătății și tristeților fără leac. Incapabil să prindă vreo aderență organică și tare cu realitatea, el rătăcește mereu pe drumurile stelare ale înstrăinării de pământ și omenire. Energia lui izbucnește în splendide construcții imaginative. Viețuirea i se desfășoară în pacea rece și sihastră a acelui turn solitar de fildeș, pe care unii îl adoară cu frenezie iar alții îl detestă cu barbară violență.

Indiferența omului de gândire, retras sub adăpostul vrăjit al ficțiunilor, — față de frământările noastre ale tuturora, aici își găsește explicația: în imposibilitatea aceasta predestinată de a-și crea planuri de comunicare cu realul. Raporturile lui cu lumea sânt sau de superioritate sau de inferioritate, — niciodată de coordonare. Omul de gândire trăiește cu neînchipuită intensitate dualitatea originară a existențialității noastre, intensitate care-l copleșește până la o distrugătoare fobie. Acela căruia nu-i e îngăduit decât voluptatea bucuriilor însingurate, — de mult a căzut sub povara celei mai nemiloase zodii. Victimă a unui destin, plăsmuit odată cu nașterea stihiilor, el îmi pare un erou al suferinții și al cruzimilor cerești.

Cine condamnă cu vehemență necumpănită indiferentismul hieratic al omului de gândire, înseamnează că nu-și dă seama de una din cele mai tragice neputințe a umanității. Vedeți, este ceeace s'a numit lașitatea intelectualilor. Desigur, o cumplită lașitate, dar în orice caz, una care ține de taina fatalității și a blestemelor. O lașitate fără vină, aidoma unui păcat uriaș pe care-l săvârșești neștiutor și pur.

Intelectualul, îndrăgostit de subtilități și enigme, fuge îngrozit din fața întâmplărilor reale. El are oroare de realitate, fiindcă aceiași realitate — căreia a dorit să i se dăruiască, — i-a pricinuit odinioară cea mai adâncă tristețe. Ințelepciunea lui mâhnită știe că orice intenție de apropiere se îneacă în apa sălcie a inutilității. Intelectualul autentic al ceasului de astăzi n'a uitat suferința difuză a primei umiliri. Deaceia, atitudinea lui e dreaptă ca o linie de cremene, iar sufletul său pustiit nu se mai lasă ispitit de miragii. El nu mai crede în nimic — deoarece altădată a crezut prea curat și prea generos.

El nu mai visează. Visurile i-au jefuit cândva întreagă ființa. El nu se mai închină, fiindcă rugăciunile lui pătimașe din zorii vârstelor, s'au dovedit deșarte.

Intelectualul n'are idoli și divinități. Zeii lui supremi sânt nesiguranțele și renunțările. Ascuțișul minții a despicat vălul aparențelor. In străfunduri, adevărul se arată înfiorător. O singură fericire: aceia de a nu te fi născut; o singură salvare: setea păgână de neant.

Intelectualul e un sceptic, — o existență roasă la rădăcinile ei, de viermii incertitudinilor. Pentru el orice act de credință și fanatism este o absurdă naivitate. Lumea nu merită să i te devotezi. Orânduirea ei rămâne veșnic aceiași, rea ori bună — indiferent.

Convingerile? O, sânt simple iluzii pline de nonsens, care-ți răpesc libertatea.

Așa grăiește durerea omului abstract, hrănită de mierea neagră a înțelepciunii.

In fața scepticului, cu mintea secată de sbuciumul zadarnic al suferințelor, se ridică omul acțiunii, zidit din linii simple ca un munte. Omul elanurilor, al sacrificiilor și-al biruințelor — pornit să cucerească duhurile vremii și capabil să răsucească în mâinile sale robuste grumazul balaurilor răufăcători. Omul credinței fanatice, din care nesiguranțele și frica au dispărut. El crede, se închină și visează.

Ființa lui e mereu străbătută de cutremurarea transfigurării. Nicio piedică nu poate să-i taie calea. Nici un gând n'are forța să potolească iureșul cotropitor al acțiunii. In viziunea sa, lumea e un nesfârșit câmp de mișcare, de înfrângeri și de biruinți. In valurile acestei ample mișcări, sufletul lui e doar o undă, înfrățită în dinamica totului.

Omul acțiunii are cultul miturilor. El substituie iluzia cea mai pură necruțătoarei realități ingrate. Victoria lui finală se apropie. Paradoxal, — lipsa de luciditate analitică a insului iluminat de fanatism, constituie unicul izvor fecund al istoriei contemporane. Revoluțiile — din acest izvor țâșnesc. Mișcările de regenerare morală și politica așijderea.

S'a propus o soluție: împăcarea gândirii abstracte cu duritatea acțiunii. E ceeace vrea să înfăptuiască neoumanismul. Numai cât termenii antinomiei sânt prea vii pentru a se lăsa prinși într'o sinteză exclusiv teoretică. Imperativul neoumanismului nu oferă posibilitatea unei uniri concrete.

Lașitatea intelectualului este o tristă fatalitate. Și ca orice fatalitate ea trebuie iertată.

Septimiu Bucur

CRANII SUSPENDATE

De multe ori omul este învins de impresii foarte ciudate. Atât de ciudate, încât își schimbă întreg felul general de a gândi, și nu arareori, întreg universul sensibil îi apare altfel. Mai interesant. Sau poate, mai puțin normal.

Am citit undeva, nu de mult, că omul are deseori senzația că timpul istoric este prea scurt. Adică, că punctele dela începutul anilor scriși și până astăzi sunt înșirate pe o linie prea scurtă. Senzația asta însă nu este o senzație care ne chinue permanent. Căci timpul istoric ne apare prea scurt numai într'un anumit fel de-a înțelege lucrurile. Numai sub unghiul intuiției istorice.

Istoria e cam bântuită de amintiri, și în special de amintiri triste. Și istoria toată par'că e făcută numai pe măsura unei intuiții. Nimic din ea nu scapă puterii noastre de retrăire. Nici cronica celor mai banale senzații. Dimpotrivă. Tot începutul, chiar primele ceasuri de naștere istorică, se îngrămădește în suvenir. In sensul acesta, istoria mi se pare prea scurtă. Marginile intuiției sunt [illegible] mai largi. Au o capacitate prea mai mare. Și deaceia, îmi vine să cred că istoria merge prea încet.

Intr'un univers unde lucrurile se leagă pe o linie prea scurtă, e prea multă tensiune. Acolo nu sunt discontinuități, și nu sunt nici întâmplări cu prea multă individualitate. Mai degrabă ne vine să credem că nu sunt deloc individualități. Și nici nu pot să fie, căci lucrurile în seria istorică se continuă veșnic, și în consecință, nu încep niciodată. Nu încep, în sensul că nu se nasc, căci o naștere în istorie presupune o ruptură de ceva precedent. O rupere definitivă; ori în felul cum merg faptele în istorie, nu se fac niciodată rupturi. Căci faptele aci se prea leagă. Deaceia senzația tristă de încetineală în istorie, și amintirile triste.

Nu mai demult de acum douăzeci și ceva de secole, în țara primăverii filosofice, în frumoasa și eterna Eladă, era o vreme de crunt haos. O vreme de necalm, exact așa precum și vremurile noastre. Nu știu dacă lucrurile sunt tocmai așa de furtunoase, și nici nu știu dacă și pe atunci, în epoca baletelor eleniste, era în suflet atâta ruină. Sigur este, că astăzi, și poate nici mai demult n'a fost altfel, sufletul vrea să fie necalm. Câteodată îi place chiar să se dărâme singur, și nu întâmplător, se crea neurastenic. Un fel de neurastenie voită, și nu întâmplător înrădăcinată. Aproape toată lumea este la fel; pe un vârf liric de exaltare spirituală. Dar mai furios spiritul acesta urlă în tineret.

Tineretul, și mai ales tineretul de astăzi, așa precum mult mai demult cânturile de epopee ne arată tineretul bătrânelor olimpiade, duce în suflet un fel de orgoliu. Unii îl numesc orgoliu biologic, adică orgoliu lipit de esența carnală a tinereții. Dacă lucrurile ar fi așa, atunci orgoliul acesta ar fi o constantă a unei vârste, și ar fi o constantă generală. Dar istoria și felul de-a fi al tinerilor ne spune altfel. In decursul marilor spații de ani au trăit generații tinere fără elan și fără orgoliu, și în oricare ceas istoric, sunt printre tineri și unii triști care n'au elan și n'au orgoliu. Despre mizeria acestor triști ar fi ceva de spus.

Universul cu el tot ce există nu poate suporta niciun singur moment de-a fi altfel decum este. Adică nu se poate niciodată suferi într'o poziție în care nu este. La fel și tinerețea. Ea trebue să fie întotdeauna ceeace este, și nu altceva. Și ca să fie ceeace este îi trebue orgoliu, căci altfel n'ar ști că există, și poate nici n'ar exista. Dar pentru a te ridica la un nivel înalt, și pentruca să ai dreptul la orgoliu, trebue să ascunzi în tine un substrat adânc creator. Un mare inconștient, și din el subteran, să iasă un mare elan. Căci a fi tânăr, înseamnă să cucerești mai mult extremele decât adâncul. Și cu elanul poți cuceri toată realitatea așezată pe orizontala spațiului; poți cuceri și puțin în văzduh, dar nu poți prinde nimic din întunericul adâncului. A te lăsa vertical în univers, asta înseamnă că lucrezi numai cu înțelepciune, și niciodată cu elan. Dar treaba asta rămâne pe seama celor bătrâni.

Tinerii au senzația că tot ceeace le este ușor le este și indiferent; în acelaș timp și inutil. In entuziasmul lor, ei caută numai senzația efortului. Dealtfel, tocmai așa trebue să fie. Căci un tânăr fără elan este un tânăr care se joacă cu existența. Un tânăr care în micul spațiu de trăire nu lasă nicio trăsătură; un tânăr absurd, exact așa ca și expresia unui sentiment. Căci dacă tineretul n'ar fi așa cum este și cum trebue să fie, atunci s'ar confunda cu bătrânii. Adică n'ar mai fi. Și viața ar deveni atunci tristă de monotonie. Ar fi un fel de armonie identic egală cu o stare pe loc.

Progresul nu este altceva decât o consecință a unei neînțelegeri; mai bine spus, a unui conflict. Și conflictul generațiilor este esențial o manieră de nonadaptare a celor cu elan; adică, după spusa unui filosof contemporan, o arteră de progres.

Dar nu știu de ce, sunt unii tineri care și-au pierdut elanul, și cu asta s'au înscris în moarte înainte de-a trăi. Tinerii aceștia nu mai au nici orgoliu, și consideră idealismul ca un lucru naiv și neserios. Ei nu sunt capabili de viață, stau împlântați în gol și rânjesc dement. Nu merg nici la stânga nici la dreapta, și nu merg nici prin mijloc, ci stau acolo pe locul unde s'au aflat. Dar totuși în univers sunt niște legi curioase, aceiea, că deobiceiu, masele de materie omogenă sunt împreună. Și conform poate acestui principiu, tinerii aceștia bolnavi s'au adunat într'un spital, și au scris pe el, tineretul național-țărănesc. Și unii mai bătrâni, atât de bătrâni că nici nu mai văd, încearcă ofensive cu aceste schelete. Asta ar însemna ofensiva celor morți. Ofensiva celor care nu se pot mișca. Nu este pentru prima dată când oamenii s'au înecat în paradox. Dar paradoxul acesta mi se pare prea idiot. A încerca să frângi destinul unui neam comandând o ceată de cranii suspendate, asta înseamnă demență curată. Ce zici d-le Mihalache?!

Axente Sever Popovici

Inceputul unui sfârşit

Politica internaţională a luat astăzi aspectul turbure al unei prevestiri de furtună. Poate că norii grei îngrămădiţi deasupra noastră să fie semne de încruntare trecătoare, se poate însă să se spargă în ropotul sinistru al celui din urmă potop. Nici odată sforările cancelariilor n'au lucrat mai abil ca acum, nici odată sforţările de a se împune o credinţă şi un fel de a veacea, n'au fost mai aprige ca acum.

Izbânzile şi înfrângerile diplomatice au devenit, în capitalele europene mai ales, fenomene normale care se succed în ritmul unui joc capricios care nu permite prevederi. După marele război, când aşezările păreau în incertitudinea păcii, situaţia aceasta a dăinuit peste lume, cu o stăruinţă în care unii au văzut semnul definitivei limpeziri, crezându-se că prelungirea acestei crize sociale nu poate fi decât întronarea unei stări de definitivă sedimentare. Astăzi după atâţia ani de pace pecetluită în dosarele Societăţii Naţiunilor, se vede însă cu surprindere că stabilitatea în care s'a crezut atât, nu era decât pregătirea altei răvăşiri.

Nu numai că războaiele au izbucnit şi s'au consumat nesupărate, iar sângele a curs între popoare împotriva paragrafelor pactului, dar orice soluţie de prevenire s'a dovedit ineficace, dacă nu inexistentă. Comunismul care e fără 'ndoială unica pricină a însângerărilor actuale, a fost privit la început cu o tâmpă indiferenţă, iar apoi — ca o glumă de cea mai proastă calitate — delegatul sovietic nu s'a mărginit numai să ia loc între apologeţii păcii, dar a ajuns să dea directive şi să impună o politică depărtată de orişice pacifism. Societatea Naţiunilor s'a transformat astfel într'o asociaţie cu membri fără entuziasm, care şi-a pierdut şi bruma de prestigiu pe care reuşise să şi-o câştige la început şi să aterizeze ridicul în câmpul pustiu al inutilităţii.

Incercarea de a se da un sens unic politicii internaţionale, a eşuat dezastruos, nu pentrucă intenţia ar fi fost irealizabilă, ci pentrucă planul a fost greşit alcătuit şi total deviat de pe drumul iniţial. Astfel că acum grupuri politice cu interese bine stabilite, alcătuite nu după himerice vocaţii dictate de forul unic al unei instituţii cu capul în norii tuturor irealităţilor ci adunate după interesele strigătoare ale vremii şi ale împrejurărilor, se strâng şi se înţeleg.

Sbuciumările actualităţii desfac limpede imagina viitoarei alcătuiri a lumii. Lupta de căscătuşare a naţionaliştilor spanioli a arătat că forţele unei naţiuni pot izbucni oricând, atunci când oprimările devin excesive şi când adâncul sufletesc al omului e violat de credinţe barbare care nu respectă nimic. Războiul din Spania pornit de naţiune împotriva unor tendinţe externe de acaparare a ei, permite nu numai verificarea unor forţe care păreau adormite pentru totdeauna, dar mai ales împrăştierea acelui spectru uriaş de putere nemărginită care se formase în jurul Rusiei sovietice. Autorul făţiş pe care Moscova l'a acordat Madridului, n'a putut împiedica liberarea Spaniei şi svârcolirile diplomaţiei sovietice, efortul disperat pe care-l depune întru salvarea bolşevismului iberic, nu fac decât să accentueze starea de completă desagregare pe care o trăieşte comunismul. Şi agonia lui e cu atât mai atroce, cu cât naţionalismul învinge pretutindeni. Portugalia lui Salazar încearcă eroic să ajungă drumul de glorie al trecutului ei. Grecia trăieşte intens binefacerile unui guvern fascist, care — se pare — a reuşit să restabilească ordinea şi prosperitatea. Belgia lui Léon Degrelle stă gata să răsnească în lumină, Italia şi Germania conduc de departe politica europeană, imprimând pretutindeni urma puterii lor. Înţelegerea pe care contele Ciano a pecetluit-o la Berlin, ia proporţii de simbol. In timp ce Frontul popular se descompune ca o mumie, în timp ce procesele adversarilor Moscovei nu se mai sfârşesc, iar muncitorii părăsesc în massă cluburile roşii, naţionalismul triumfă, după o ciclopică bătălie în care succesele marxismului păreau definitive. Rusia nu va îndrăzni să intervină oficial în Spania pentrucă îşi simte neputinţa, iar dacă — înnebunită de iureşul prăbuşirii — va interveni, moartea îi va fi cu atât mai grabnică. Apele Mediteranei sunt păzite de flota Ducelui, Baltica de formidabila marină a Germaniei naţional-socialiste. Drumul către Spania nu poate fi deschis decât cu tunul. Şi aici şansele sovietelor descompuse sunt inexistente.

Sfârşitul comunismului a început. Fie-i agonia cât de scurtă şi mormântul cât de sever pentrucă nu îl merită altfel.

Vintilă Horia

Fenomenul cultural Gh. Lazăr

Ardealul de astăzi îşi sărbătoreşte trecutul cu eroii şi faptele lui mărete. De curând, în Blajul atâtor doruri de odinioară — azi împlinite, în acea Romă Mică a noastră, s'a sărbătorit cu un fast deosebit existenţa celor 75 de ani de vieaţă a Astrei Transilvane, a acelei societăţi de literatură şi cultură a poporului român de peste Carpaţi. Mai eri, în sătucul aruncat la poalele Făgăraşului, în Avrig, s'a ridicat din piatră chipul lui Gheorghe Lazăr — semet ca şi Negoiul care străjueşte de-a-lungul anilor vieaţa-i şi faptele-i eroice.

Pentru cel care a impus un duh nou spiritualităţii româneşti, gestul moştenitorilor lui sufleteşti e cam târzâielnic. Totuşi e bine venit şi acum şi vor fi bine venite oricând toate încercările de înţelegere şi însufleţire a patrimoniului lăsat de Gh. Lazăr. Pentrucă feciorul de mocani din jurul Sibiului, pornit pe drumul Blajului cu o comoară în suflet şi sărăcia în buzunar — situaţia tragică a intelectualului român de totdeauna —, a ajuns să imprime culturii româneşti un aspect nou, pe care l-am denumit pe scurt în coloanele lui „Sfarmă Piatră": Mesianism Ardelean. Prin vieaţa-i spinoasă şi orizonturile pe care le-a deschis sufletului românesc, Gheorghe Lazăr a fost şi poate fi încă far luminos la răscruci de drumuri. El a fost omul reprezentativ al epocii sale, urmat de-o întreagă ârmată disciplinată de aceleaşi năzuinţi şi fapte.

Cultura noastră la începutul veacului trecut se rătăcea iarăşi, ca de atâtea ori în istoria noastră, sub o carapace unde continua să ducă o vieaţă minoră, organică. Se întâmpla acel fenomen al retragerii din „istorie", acel fenomen de involuţie, cum l-a denumit Lucian Blaga. Grecismul sec şi superficial ajunsese să impună vieţii noastre spirituale acea facturâ fanariotică. Drojdia bizantină ridicase o clasă conducătoare, o elită intelectuală care nu avea nimic comun cu substanţa noastră etnică. In Bucureşti, la Craiova, în Iaşi sau la Bârlad, şi oriunde exista un suflu de vieaţă istorică şi de cultură tradiţională, şcolile şi instituţiile greceşti sau franţuzeşti îşi afirmau sfidător o existenţă înfloritoare. Dascăli greci, într'o limbă care era departe de aceea a lui Homer, creşteau pe feciorii boerilor greci sau grecizaţi. Clasa noastră conducătoare dezerta şi de data aceasta dela îndatoririle ei faţă de neam şi ţară.

Dar, alături de această clasă şi cultură oficială, continua să trăiască pe un plan minor desigur — dar organic cultura cealaltă reală, îmbibată de acea substanţă românească care venia de dincolo de veacuri. Alături de dascăli ca Neofit Duca, Fotiadis, Pondichi, existau dascăli „păstrători de legi şi datini", ca acel Chiosea al lui Ion Ghica. In chiliile mănăstireşti şi bisericeşti, dascăli ca Buduruş, Frumusache, Damian, continuau să înveţe în limba patriei ceaslovul şi psaltirea. Instinctiv, aceştia săvârşeau marea taină: perpetuarea spiritualităţii româneşti.

Oricum însă, ei nu creiau „istoria", ci o boicotau, mocnind în sufletul lor alte orizonturi mai de necuprins. Umilii noştri dascăli şi dieci aşteptau omul epocii, pe neînfricatul predicator, care să săvârşească marea minune: a afirmării noastre etnice.

Şi acesta a fost Gheorghe Lazăr.

Faptele şi vorbele lui au fost săgeţi de foc în noaptea întunericului românesc. Venit de dincolo de Carpaţi, din ţara multor aspiraţii oprimate, din Ardealul lui badea Cârţan — acel cioban cu chip de roman şi al căluţului Sofronie care reuşise să răscoale ţărănimea întru apărarea ortodoxiei,—el aducea o comoară drept dar fraţilor de dincoace de munţi: sufletul lui.

Gheorghe Lazăr n'a fost omul cuvântului frumos scris, nici al vorbelor spuse de dragul lor, ci omul faptelor, omul inspirat al epocii sale. El credea în menirea lui şi credea cu atâta patimă şi sinceritate încât a fermecat şi a câştigat pe toţi cei iubitori de ţară, reuşind să creeze un om nou după chipul şi asemănarea lui.

Şi aici stă marele lucru care trebue pus în lumină şi afirmat cu toată tăria: *Gh. Lazăr n'a fost unic, ci el a fost multiplicat la infinit de-alungul sec. al XIX-lea. Prin puterea de muncă pusă în slujba neamului, prin lupta şi jertfelnicia continuă, a reuşit să creeze pe omul-erou al secolului său, pe omul reprezentativ. In fiecare colţ de ţară a existat un Gh. Lazăr, pus în aceleaşi situaţii, cu drumuri spinoase, cu urcuşuri şi coborîşuri sângerânde.*

La chemarea lui: „un glas dulce, părintesc vă chiamă, vă strigă, părinteşte vă îmbrăţişează. Veniţi toţi, din toate părţile şi de toată starea, veniţi la isvorul tămăduirii", a răsunat întreaga ţară. Intre acest glas de profet şi de predicator neînfricat şi acela al dascălilor limbuţi era o mare deosebire. Feciorii boerilor iubitori de ţară şi ai umilei noastre clase burgheze, „nemai putând suferi ocara neamului", au dat ascultare glasului apostolic.

Şi acest glas rostit în sărăcăcioasele chilii dela Sf. Sava s'a răspândit cu-o luţeală de fulger, căpătând astfel un caracter de fenomen cultural general. Sufletul de apostol al feciorului de cioban din Avrigul Transilvaniei a reuşit să impună un anumit mod de-a acţiona şi un spirit public nou în Principate, spiritul mesianic.

Iar acest spirit îl găsim dela un capăt la altul de ţară; din capitala Olteniei, din Craiova banilor olteni unde tronă figura impunătoare a lui Ion Maiorescu, la celălalt capăt — în Iaşii lui Simion Bărnuţiu şi-ai lui Eftimie Murgu; peste tot se infiltrase un acelaş gând comun de faptă şi jertfă pusă în slujba imperativelor româneşti.

Oraşe mai mari sau mai mici au avut un acelaş destin. Iată în Capitala Moldovei de Jos, în Bârladul boerilor Codreni, Epureni sau Păladeşti, fenomenul acesta mesianic a luat un aspect de-o organicitate rară. Vieaţa culturală a acestui târg a fost cuprinsă de activitatea ardelenilor ca într'o pânză de paianjen.

Aici, vechea şcoală românească cu „az, buche" statornicită de secole în jurul multelor biserici bârlădene, cu numeroşi elevi şi dascăli, erau copleşite de cele greceşti sau franţuzeşti ca a lui Papa Stavru, Pondichi, Baar, etc. Dascălii ardeleni, plecaţi pe drumul idealului lor, fiind animaţi de acel suflu mesianic şi ajutaţi de boerii Codreni, şi-au îndeplinit în vechea capitală a Târei de Jos înalta lor misiune: de a întrona spiritul reînvietor al lui Gh. Lazăr.

In fruntea acestora predomina figura de piatră a lui *Ion Popescu*, care jumătate de secol şi-a închinat viaţa şi rosturile lui celor în mijlocul cărora trăia; câte acţiuni mărete n'a întreprins acesta: o tipografie a fost adusă şi instalată, în tiparniţele căreia s'a scos ani de zile *Sămănătorul* bârlădean, cu care şi-a hrănit tinereţea un Vlahuţă, Petraşcu ş. a.; din nimic, ci numai din suflet a luat fiinţă *prima Şcoală Normală* în întreaga Moldovă, unde a învăţat carte un Pârvan, tatăl marelui istoric; şi câte lucruri bune n'a introdus acesta în cuprinsul acestei şcoli şi a întregii vieţi bârlădene.

Dar alături de el muncia entuziastul *Ştefan Neagoe*, descoperitorul acelui *Codex Neagoeanus*, animatorul de ani de zile a ziarului *Paloda* şi autorul celei mai căutate gramatici a limbii române. Dar un *Stroe Belescu*, ctitor a atâtor lăcaşuri de adăpost sufletului românesc, tot ardelean era. Şi ceeace dă o coloratură şi mai puternică acestui mesianism bârlădean este activitatea lui *S. Holită*, întemeetorul revistei pedagogice *Gheorghe Lazăr* (1887). Toţi aceştia şi mulţi alţii au reuşit să impună un ritm nou de vieaţă plină de sobrietate şi idealism social.

Gh. Lazăr prin vieaţa-i plină de jertfă a reuşit să creeze pe omul secolului său, pe care-l găsim în fiecar colţ de ţară — stegar eroic al unor credinţe pentru care ca şi Mesia a sângerat şi şi-a purtat crucea dorurilor lui.

La capul fiecărula trebue să stea epitaful depe crucea din Avrig:

Precum Hristos pe Lazăr din morţi
a înviat,
Aşa el România din somn a deşteptat".

G. G. Vrabie

Creștinismul și vechiul testament

Autorul acestui articol, d. M. Wieder, a fost rabin și directorul unei școale teologice mozaice din Ardeal.

După îndelungi frământări sufletești, el s'a hotărît să lepede haina rabinică și să se îmbrace în Christos.

D. Wieder a trecut de curând la creștinism fiind botezat de părintele Ioan Mihălcescu, vicarul sfintei Patriarhii.

O religie se deosebește de altă, nu numai prin concepții și dogme, ci — și asta cred că este deosebirea principală — printr'un spirit specific, care înviorează pe credincioși și literele sfintelor lor scripturi.

Lucrul acesta se poate constata observând religiile mozaică și creștină. Distanța mare care se găsește astăzi între ele, confirmă regula aceasta în chipul cel mai eclatant.

Creștinismul s'a născut în iudaism. Întemeietorul creștinismului Și-a dovedit Dumnezeirea Sa în Vechiul Testament, așa că superficial văzut lucrul, aceste două religii pot părea cele mai apropiate, ca având ambele aceeaș rădăcină. De când observăm efectul fiecărei religii asupra sufletului credincioșilor, constatăm îndată cât de depărtate și de străine sunt spiritele lor. Între ele stă căscată o prăpastie adâncă.

Duhul religiei e cercetătorul cel mai bun, care primește ce-i aparține, și înlătură ce nu e al lui. Deci când vedem pe primii creștini părăsind sinagoga după porunca Sf. Duh și luând cu ei Vechiul Testament trebue să înțelegem că aceasta, deși slujește în cuprinsul lui literal și evreilor și creștinilor, pentru noi creștinii e considerat ca cânt, e scriptură creștinească, prin Sf. Duh, care învie și luminează literele lui. Pentru noi creștinii, Ilie nu mai este evreu, ci sfânt creștin care așteptă cu tresăltare de inimă venirea lui Hristos. Sentimentele și gândirea lui se identifică cu mersul gândurilor, cu idealul vieții apostolilor și al sfinților Părinți.

Vechiul Testament cuprinde în sine viziunile și visurile frumoase, închise în marele viitor, este tinerețea religiei creștine; timpul pregătirii de maturitate. Și care om format va vrea să rupă cu amintirile tinereței sale? Care a sensul unei bătrâneți fără tinerețe? Aceasta din urmă nu e oare isvorul cel mare, în care stau condensate permanent puterile nouă, dând veșnic primul îmbold fiecărui fapt de viață?

Noul Testament dimpotrivă, unde Dumnezeu ne vorbește prin însuși Fiul Său, aci unde religia a ajuns culmea sa cea mai înaltă, este revelația definitivă, descoperirea Adevărului desăvârșit care nu mai cunoaște nici o evoluție, este veșnicul prezent care nu cunoaște trecut și viitor, deci nici tinerețe și nici bătrânețe. Dar a vrut Dumnezeu, ca toată Creatura — inclusiv și modul descoperirii Sale — să parcurgă un anumit proces evolutiv. Chiar și construcția noastră psihică, cere pentru spiritul său de creație astfel de hrană...

A renunța la Vechiul Testament ar însemna să luptăm împotriva desfășurării firești, rânduită de Dumnezeu.

Din această pricină e cu totul eronat atacul unora cari văd în Vechiul Testament o carte evreiască! Sf. Părinți, cari au fost pătrunși de Duhul creștinesc și cari și-au exprimat atitudinea lor prin canoane față de celelalte religii și în special față de cea iudaică, au consacrat Vechiul Testament pentru că afară de motivul evoluției ce l-am amintit mai sus acesta este baza creștinismului, iar fără el Noul Testament nu are explicare suficientă. Ce explicație ar avea venirea lui Iisus, dacă n'am ști de păcatul lui Adam? etc.

Oricât de depărtată ar fi distanța dintre spiritul iudaic și creștin, Vechiul Testament rămâne pentru noi creștinii o carte creștinească sfântă.

Mihail Wieder

S. T. B. CIVILIZEAZĂ CAPITALA

UN MIC ISTORIC

Un obicei vechi și urît e de a bârfi orice sforțare de progres, orice intenție de bine.

Aproape de doui ani de zile, o luptă șgomotoasă s'a dus de către cei interesați contra S. T. B-ului. S'a organizat după toate planurile unei strategii diabolice din chiar momentul în care S.T.B. a început tratativele cu Primăria pentru transportul călătorilor în comun. Abia în luna lui Aprii a. c. S. T. B. reușește să încheie, cu Primăria București, convenția prin care la 20 Oct. a. c., toate transporturile de călători în comun trec asupra ei, fără nici un fel de obligație din parte-i de a despăgubi într'o formă sau alta pe vechii concesionari ai traseelor de autobuze. Ori, pentru a curma toate șicanele ce se puneau în calea unei civilizări a transportului în comun, S.T.B. a acceptat să dea Primăriei o îndemnizare de aproape 300 milioane.

S'a întâmplat însă că în ziua sorocită S. T. B. n'a putut împăca exigențele tuturor instigatorilor cari pierduse partida. Și nu din vina ei.

Când presiunile politice puse la cale de spiritele drăcești pentru a distruge o instituție pur românească, au mers până acolo că au putut, un moment, opri pe loc comenzile de mașini, când datorită numai voinței neînfrânte a d-lui prof. ing. G. Filipescu, directorul general al S. T. B., de a-și ține cu orice preț cuvântul dat în toate ocaziile cum că va înzestra Capitala cu autobuze moderne și higienice, s'a putut înfrânge cerbicia maffiei,—nu este drept să se aducă învinuiri ce cad la prima ciocnire cu adevărul. Ori, după câte cunoaștem adevărul e cu totul altul.

PIEDICI NEPREVAZUTE

Nu S. T. B. n'a fost prevăzătoare pentru a-și comanda din vreme mașinile căci e de la sine înțeles că înainte de perfectarea convenției cu Primăria nu o putea face. Aceasta petrecându-se în Aprii, comanda pentru cele 100 Renault de câte 62 locuri a trebuit să urmeze soarta tuturor celorlalte comenzi de motoare date industriei franceze, adică să aștepte încetarea grevelor și reluarea lucrului. Când s'a terminat această instituție și au început să sosească mașinile pentru a fi carosate și montate în țară, lucrătorii dela „Astra-vagoane", unde urmau să se desăvârșească, și-au adus aminte că trebue să facă ce-au făcut „tovarășii" lor francezi: greva care a ținut aproape o lună.

Și nu este vorba de simple cutiuțe cum erau vechile autobuze, ci de mașini de o lungime de 9 metri, cât un tramvai, cu intrarea prin spate și eșirea pe lângă șofeur, cu scaune aproape întregi din metal capitonat și tapisat, cu 62 de locuri, — cărora le lipsește doar numărul ca la teatru, — mașini ultra elegante și confortabile, în care pot încăpea până la 75—80 de persoane, comod.

Își poate oricine da seama că 100 de astfel de mașini nu se pot scoate pe piață în 2 luni de lucru, fără greve. Iată de ce S. T. B. pentru a preîntâmpina mai mult gurile clevetitoare a acceptat să cumpere majoritatea droagelor foștilor concesionari. Singuri cei interesați mărturisesc că S. T. B. a aruncat la gunoi autobuzele preluate, căci nu le putea pune în circulație lăsând să dăinuiască aceiași mizerabilă impresie și nesiguranță.

NEMULȚUMIRI ȘI FOTOGRAFII

Că au fost pe alocuri nemulțumiri în prima zi, am constatat-o și noi, dar cercetând cu o legitimă curiozitate cauza, am găsit ușor pe „nemulțumiți". Ei erau cei aproape 150 de: șofeuri, taxatori, controlori, cari n'au fost angajați printre ceilalți circa 1400, de S. T. B., fiindcă: nu erau români, ori aveau caziere judiciare. Aceștia, și cu ei autobuziștii și personalul de pe autobuzele celor patru linii: 15, 9, 12, 11, care țineau să-și treacă pe sute de mii de lei mașinile hodorogite, la S. T. B. Am mai identificat printre „nemulțumiți" o altă mulțime de pescuitori în apă tulbure cari, în toate stațiile periferice de autobuze și tramvai blocau intenționat intrările pentru a crea adevăratele nemulțumiri și pentru a lăsa timp fotografilor trimiși dinadins să la „aspecte dela 20 Oct.".

CORTEGIUL FANTOMELOR

Dacă în adevăr voia cineva „să la aspecte", și încă dintre cele mai dureroase din puncte de vedere social, — apoi o putea face în zilele de angajare a personalului de pe vechile autobuze. Și aci găsesc că S. T. B. a greșit că nu a invitat pe un cinematografist pentru a filma convoiul nenorocirei ambulante care venise în grup să ceară o pâine mai bună și dreptul la o viață de om.

Era un tablou sfâșietor de trist. Mișcarea celui pe care l-am văzut, mă obsedează: în dimineața aceia rece de toamnă, peste 2—300 de oameni de toate vârstele, dar mai ales tineri, păreau un convoi de fantome ieșite din grote. Cu o îmbrăcăminte sumară, jerpelită și soioasă, prin care unora li se vedea pielea trupului sfrijit și murdar. În picioare: amintirea unor încălțăminte prin al căror rânjet sinistru eseau degetele. Unii fără ciorapi, alții chiar fără nici un fel de încălțăminte. Cu fețele supte și livide, netunși, nebărbieriți, nespălați, abrutizați cu ființa istovită de muncă, păreau mai mult o ceată de vagabonzi adunați de o razie polițienească. Pentrucă foștii concesionari, exploatau pe nenorociții de: taxatori, controlori, șofeuri, nu mai puțin decât 17 și 18 ore pe zi. Dormeau îmbrăcați, nespălați, nehrăniți suficient, pentru a nu-și pierde pâinea.

La chemarea S. T. B.-ului, au venit cu duiumul să se angajeze aci. Căci la S. T. B. munca e de 8 ore pe zi, îmbăcăminte și încălțăminte gratuită, doctori și doctorii, idem, bae gratuită și obligatorie odată pe săptămână, frizer obligatoriu de 2 ori pe săptămână și pe deasupra un salar din care un om poate trăi.

Și S. T. B. i-a angajat pe toți. Pe toți cei ce nu s'au certat vreodată cu justiția, care au fost români de origine etnică, care n'au o boală infecțioasă și care au între 18—40 de ani. Acestia sunt în număr de aproape 1400 din care: 565 șofeuri, 562 încasatori, 49 încasatoare și 192 de controlori.

Au rămas neangajați streinii de neam, cei care au avut condamnări penale și cei fără identitate, căci și din aceștia erau destui.

Un exemplar dureros de trist dintr'un capitol al acestui roman al nefericirei umane îl forma existența de enigmă a unui copilandru de vre-o 14-15 ani, fost „încasator". Acest nenorocit nu numai că nu avea nici un fel de act și nici nu știa unde s'a născut, dar nu știa măcar cum îl chiamă. La această ultimă întrebare a răspuns senin:

— Mugurel.

— Și mai cum?

— Nu mai știu, mie așa-mi zice: Mugurel.

AVANTAGII NOUI PENTRU PRIMARIE

Iată ce trebuia să știe marele public din toată „drama autobuzi-știlor": felul în care erau exploatați semenii lor de către acești concesionari îmbogățiți în chip nerușinat pe spinarea acestor sclavi, pe a călătorilor și pe a Primăriei Municipiului, ridicându-se la rangul de proprietari de case și limuzine personale, putând cumpăra cu banii lor orice influențe pentru a paraliza buna intenție a S. T. B. și a Primăriei.

Marele public mai trebue să știe că pe când vechii autobuziști nu plăteau decât câte 60 lei pe zi de fiecare mașină pentru dreptul de a circula, fără altă îndatorire de vre'o altă natură, S. T. B.-ul plătește, pe lângă îndemnizarea deja achitată și amintită în prîmele rânduri, — câte 80 lei de fiecare mașină zilnic, plus o redevență de 0.25 lei de fiecare bilet de călătorie. Separat de acestea este obligată să repare și să întreție toate străzile pe toată lărgimea și lungimea lor pe care se află traseul de autobuze ori tramvai după cum este obligată să curețe zăpada în timpul iernei, pe aceleași porțiuni.

Toate aceste sarcini în plus, pe care le are S. T. B. față de foștii concesionari, se urcă la circa un leu de fiecare călător. Ușor își poate da cineva seama cari sunt enormele avantagii ale Primăriei Municipiului București și deci care au fost calculele ce au stat la baza acestei concesiuni.

ȘI PENTRU POPULAȚIE

Dar gestul de aleasă umanitate al S. T. B. față de foștii concesionari cumpărându-le pe sume importante peste 250 de hârburi din care 230 merg direct la gunoi și față de personalul așa de crunt exploatat până acuma de aceștia, — trebue apreciat la justa lui valoare.

Pe de altă parte, prin preluarea întregului transport în comun, tariful de călătorii, — departe de a se fi scumpit cum intenționat caută a arăta instigatorii, — s'a redus dela 10—12 lei cât costa traversarea orașului cu vechile autobuze, la 5—6 lei, tariful maxim al S. T. B., cu dept de a utiliza în continuarea cursei și autobuzul și tramvaiul de la o extremitate la alta a orașului. Abonamentele elevilor de 150 lunar pe autobuzele vechi, revin la 90 lei lunar. — tariful S. T. B.: far ceea ce într'adevăr nu a așteptat nimeni și n'au fost nicicând în stare să ofere altcineva, oferă dela 1 Nov. S.T.B. Anume: bilețul de 5 lei dus-întors, până la Halele Centrale Obor utilizând oricâte tramvae și autobuze, între orele 5—7,30 dim.

VOR DISPARE NEMULȚUMIRILE

Sperăm că în foarte scurt timp lucrurile vor intra în normal, noile autobuze, din ce în ce mai numeroase, se ivesc zilnic pe piață și în 10-15 zile, bucureștenii vor avea mândria să vadă că în capitala țării lor vor circula cele mai elegante și confortabile autobuze din câte se află în marile capitale ale Europei. Atunci vor amuți și instigatorii, vor dispare și nemulțumiții și suntem convinși că pripeala unora, de acum va fi regretată sincer.

1 **N. I. Lazăr**

Note, polemici, înfierări

Universul și masoneria

Suntem încă sub farmecul grandioasei manifestații dela 11 Octombrie, când țara toată s'a strâns solidară în jurul „Universului" și al d-lui Stelian Popescu. A fost un vuet și o tălăzuire oceanică de suflete cum nu s'a mai văzut în România. Frați de un cântec și de o lacrimă, învrăjbiți și atomizați de politicieni și de străini, s'au întâlnit atunci într'un moment istoric și au jurat pe numele unui om. In ziua aceea s'au împăcat între ei toți românii.

11 Octombrie va rămâne ca ziua reconcilierii naționale.

„Universul" nu s'a culcat însă pe laurii primelor biruințe. El continuă campania de trezire a conștiinței naționale și e mereu la postul de comandă. Nu-i scapă nicio mișcare a vieții românești.

Zilele trecute „Universul" și-a spus cuvântul răspicat și împotriva francmasoneriei.

După demascarea pericolului evreesc care a prins țara într'o rețea invizibilă este într'adevăr timpul să fie răscolite și subteranele iudaismului : lojile masonice. In Italia, Germania, Ungaria, Turcia masoneria a fost suprimată. Trebue să fie strivită acum și în România.

Noi am dat de aici nenumărate lovituri masoneriei. Am gătuit-o. Este însă nevoe de intervenția „Universului" ca ea să fie desființată fiindcă este neînchipuit de puternică.

„Universul" care este SINGURUL ziar SINCER național a luat comanda și pe acest front. El are un nou, un mare obiectiv de luptă.

Credem puternic că „Universul" va învinge.

Rex

Mișcarea rexistă din Belgia a trecut până acum neobservată, datorită în bună parte conspirației tăcerii pe care gazetele și lumea oficială belgiană au organizat-o împotriva ei.

Era răspunsul pe care orice societate putredă înțelege să-l dea manifestărilor de viață nouă morală.

Până înaintea ultimelor alegeri legislative, Degrelle, șeful partidului rexist, era tratat drept un „copil obraznic" și mișcarea sa „un foc de paie".

Iată, însă, vălvătaia a crescut și în pura ei este gata să cuprindă toată Belgia.

Tânărul acesta, care n'a împlinit încă treizeci de ani, Degrelle, a cutremurat din adâncuri o țară întreagă.

Exuberant, curajos și neobosit, a dat mișcării sale un suflet și o bază morală pe care el ridică zidurile Belgiei de mâine.

Izbânda de care Rex se apropie într'un ritm puțin obișnuit mișcărilor politice e o dovadă că tinerețea cu entuziasmul său și fără compromisuri, este singura în stare să regenereze o țară. Pentrucă toți conducătorii Rexului sunt tineri. Epavele bătrâne, crescute și ridicate din mlaștine politice n'au intrat aici.

„Rex Vaincra".

Mitică polemizează cu d. Ralea

N'am râvnit niciodată să avem polemici cu ziarul național-țărănesc „Dreptatea". Suntem de altfel foarte ocupați aici, iar băiatul nostru de serviciu, Mitică, singurul care s'ar putea eventual înțelege cu trogloditii d-lui Ion Mihalache, refuză chiar și el să discute cu ei. Mitică spune că n'au idei...

Dar „Dreptatea" ne atacă mereu. Și de aceea, forțând conștiința unui om cinstit, am rugat pe bietul nostru Mitică să se sacrifice el și să dea odată pentru totdeauna un răspuns. Devotatul servitor a consimțit, în sfârșit, și a compus pentru d. Ralea următoarele rânduri:

D-le Ralea ! Intr'un articol nenorocit, apărut săptămâna trecută în fruntea gazetei d-tale și a d-lui Max Auschnit un lacustru anonim ne reproșează că „Sfarmă Piatră" injură în mod trivial pe șefii voștri, d-nii Ion Mihalache și doctor Lupu, și că de aceea guvernul ar trebui să ne suprime revista imediat...

Domnule Ralea ! Cum i-a injurat „Sfarmă" în mod trivial ? Ce, adică domnu' doctor nu bea ! Ce, adică domnu' Mihalache nu face discursurile pe vine ? Haida dee !

D-le Ralea ! Am primit de multe ori delegația să polemizez cu 'mneata, și am refuzat, amenințând mereu cu demisia. Astăzi însă, am trecut peste mine și ți-am scris.

D-le Ralea ! Sunteți acolo democrați și comuniști pasionați. Să vă fie de bine domnule ! Eu sunt altceva. Dar cum se împacă, domnule Ralea, democrația și libertățile ei anarhice cu pledoaria „Dreptății" pentru suprimarea presei ? Aua' ?

Să vă fie rușine obrazului, domnule !

Si am mai citit în foaia dv. o infamie, anume că „Sfarmă Piatră" este subvenționat „pe cale administrativă" de guvern, de sigur. Te somez să precizezi și să spui tot ce știi! Auzi? De altfel pentru calomnia aceasta, am auzit pe domnu' director, că o să fiți chemați chiar zilele astea la tribunal.

Domnule Ralea ! Primește, te rog, etc.

Mitică

Hanul Ancuței

Hanul Ancuței cu șorț masonic care dăcuse faliment, și-a ridicat din nou obloanele. Mihail Sadoveanu și-a înșirat butoiele cu turburel pe trotuar și a scos ciosvârțile de pastramă la vânt în așteptarea clienților nocturni.

Poftiți domnilor ! Marele romancier a deschis sezonul literar la tighea...

Funia în casa spânzuratului.

Din discursul dela Chișinău al d-lui Ion Mihalache:

„Dac'am avea o armată strașnic echipată"...

... Sau cu alte cuvinte: dacă n'ar fi fost afacerea „Skoda"!

Ilie...

Ilie Rădulescu a afirmat că în ziarul lui s'a făcut reclamă pentru „Sfarmă Piatră" în mod gratuit.

Este o murdărie și este o minciună!

Anunțurile revistei, deși eram redactor al „Poruncii Vremii", le-am plătit ca orice client la administrația gazetei cu salariul meu, care îmi era reținut în întregime și cu promptitudine la cassă, din ordinul doctorului, „în contul publicității".

Dau aceste lămuriri nu pentru Rădulescu, dar pentru cititorii noștri.

Al. Gr.

Unui telal

Un anonim, dela o gazetă, să-i zicem „Zoile", înrudită cu toate celelalte surate scrise în jargon, ne face deosebita scârbă să se oprească asupra unui articol al nostru — „Maxime Real del Sarte" — și să moțăie câteva fraze în care trișează cu dexteritatea Israelului.

Rândurile acestea n'au acrul de a polemiza, căci, de sigur, ce polemică am putea avea noi cu un telal improvizat ziarist, telal care cine știe dacă nu s'a oprit vreodată în fața noastră să ne ofere o pereche de șireturi de ghete „dela 10 la 2 lei" sau să ne tragă de mânecă să intrăm într'un bordel unde amorul se face tot cu preț redus de rudele sale!

Insă e desgustător să vezi irupând, din fiecare cuvânt al acestor gângănii, spiritul iudaic, spiritul rabinic atât de meșter în a deforma și semăna confuzia. E tot ceiace izbutește să „creieze" în foițele de șantaj și pretinsă ideologie, care se prostituiază oricui și oricând.

Un singur lucru repetăm pentru telal:

Maxime Real del Sarte este francez, creștin — fervent catolic — monarchist și ANTISEMIT.

Atâta tot.

Este pentru prima și ultima dată când îl onorăm pe precupețul âsta de mărunțișuri cu aceste lămuriri pe care, de altfel, știm bine că el n'are să le prieeapă.

Compoziția frontului popular spaniol

Frente popular este un mozaic anarhic de organizațiuni și de curente care se ciocnesc în permanență.

El este compus din: republicanii conservatori ai deputatului Maura ; acțiunea republicană și uniunea republicană (două organizații pur masonice canduse de Azana, Martinez Barrio, Marcelino Domingo); socialiști reformiști (Indalecio Prieto) și socialiști revoluționari (Largo Caballero); uniunea generală a muncii (reformiștii) și confederațiunea națională a lucrătorilor (revoluționarii); federațiunea anarhistă iberică; anarho-sindicaliști; comuniști (divizați în moscoviști și trotzkiști); și în fine cele două partide regionaliste: partidul catalan anarhist și bascii catolici.

„Cultul Patriei"

Asociația „Cultul Patriei" a împlinit zece ani de prestigioasă activitate naționalistă.

Momentul este impresionant. Organizație apolitică, constituită din distinse personalități reprezentative ale culturii românești, din oameni liberi și demni, Cultul Patriei cinstește țara.

Slujind cu devoțiune biserica și neamul, asociația aceasta a înscris în istoria noastră de după războiu fapte.

La capătul acestei decade de luptă, conducătorul ei, d. profesor univ. Marin Ștefănescu, poate să fie mulțumit.

Cabanellas, Mola, Franco

Marcel Chaminade ne vorbește în „Je suis partout" despre o vizită la Burgos, capitala Spaniei naționaliste.

„Cine ar putea să-și imagineze — spune el — că acești impopulari generali, care ne sunt descriși că sunt beți de sânge și de ambiții și că ar sfărâma Spania sub cisma lor, circulă liberi, fără arme, fără cea mai mică escortă, traversând străzile unde mulțimea îi aclamă, în timp ce „poporul" Azana nu îndrăznește să se aventureze afară din palatul său, nici chiar sub protecția impozantei gărzi pretoriene?

Generalul Cabanellas vine în fiecare zi singur la Burgos să-și ia cafeaua la „Café de l'Union" în mijlocul consumatorilor. Oricine poate veni să vorbească fostului prezident al yuntei, care este simplicitatea în persoană.

Apoi vorbind despre generalul Molla, Marcel Chaminade continuă: „Am găsit pe generalul Molla în civil, dejunând într'un modest hotel din Valladolid. Nici aghiotant, nici sentinelă. Niciun aparat. După masă am plecat împreună pe jos la cartierul general. Generalul Molla n'are avere. El ar fi putut să fie bogat. Republica l-a oferit onoruri, posturi și condițiuni excepționale. El a refuzat tot, respectându-și convingerile și a preferit să muncească umil și dur cu mâinile sale pentru a-și întreține familia.

Generalul Franco, în vârstă de 43 ani, trăește ca un ascet. El și-a câștigat toate gradele prin fapte de arme, în Maroc.

N'a vrut niciodată să se amestece în bucătăria politică. Franco n'are decât o singură ambiție: să-și salveze țara".

Fotografii din hrubele masonice

„Sfarmă Piatră" este în posesia unor senzaționale fotografii din Marea Loje Națională.

In numărul viitor vom publica un grup de peste 60 masoni în mare ținută.

D-l profesor C. G. Dumitrașcu și ing. Aspru

Noi am pus coloanele revistei la dispoziția d-lui Stancu Brădișteanu, este adevărat. Dar până acum, în afară de scrisoarea pe care o știți, nu am mai primit nimic din partea d-sale.

Tot ceeace putem face, e să invităm din nou pe d. director general al cultelor să-și publice studiile din loje aici sau unde va crede dânsul de cuviință.

Așteptăm și noi, ca și domniile-voastre. Pe urmă om vedea ce mai e.

Anul II, Nr. 49 LEI 6 Joi 29 Octombrie 1936

Sfarmă-piatră

(L'Illustration)

IN AJUNUL CUCERIRII MADRIDULUI

Teatrul luptelor decisive: câmpia madrilenă şi munţii care o domină, cu căile de comunicaţie şi toate localităţile din jurul Capitalei.

Tipografia ziarului „UNIVERSUL" Bucureşti Str. Brezoianu, 23